

PROSVETNI DELAVCI

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 9. NOVEMBRA 1973
LETO XXIV. - ŠTEVILKA 18

SESTANEK PREDSEDNIKOV IN DELEGATOV OBČINSKIH SINDIKATOV

ŠOLE SO POHITELE

V razpravi o dograjevanju organiziranosti Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije so bila potrjena izhodišča, ki jih je v zvezi z organiziranjem sindikatov sprejela Zveza sindikatov Slovenije. Govore o tem, da je treba z izpopolnitvijo

organizacije doseči, da pridejo do veljave interesi delavcev povsod, kjer se sprejemajo odločitve. Pri tem je treba uveljaviti delegatska razmerja, ki izhajajo iz osnovnih organizacij sindikata, neposredno odločanje osnovnih organizacij pri spreje-

manju samoupravnih dokumentov in doseči ustrezen sestav delegatov.

Razpravljalci so soglašali, da je treba še ta mesec uresničiti nadaljnji sklep 4. konference, ki postavlja zahtevo po ustanavljanju republiških sindikalnih konferenc za dejavnosti, za katere se bo zaradi uveljavljanja svojih interesov odločilo članstvo v osnovnih organizacijah. Republiško sindikalno konferenco bodo sestavljali delegati osnovnih organizacij ali občinske in medobčinske delegacije tistih občin, ki bodo ustanovile občinske ali medobčinske sindikalne konference za posamezna področja dejavnosti. Republiški odbor bo poleg tega pripravil vse potrebno za ustanovni sestane konferenc. Ustanovljene konference bodo delovale po pravilniku, ki ga bodo delegati sprejeli na svojem zboru. V želji, da bi obvestili svoje članstvo o dosedanjih razpravah, ki so potekale v izvršnih odborih glede oblikovanja prihodnjih konferenc, navajamo vse predloge, o katerih se boste te dni odločali.

Prvi predlog je za republiško konferenco delavcev s področja vzgoje in izobraževanja ter znanosti. Ta predlog je oblikovan v dveh različicah, in sicer tako, da bi konferenco sestavljali delegati osnovnih organizacij s področja vzgoje in izobraževanja do višjega in visokega šolstva, le-to pa bi skupno z znanstvenimi delavci sestavljalo posebno konferenco; po drugi različici pa bi oblikovali skupno konferenco. Sledijo predlogi za sindikalno konferenco delavcev s področja kulture, s področja zdravstva in socialnega varstva, uprave in pravosodja in družbeno-političnih dejavnosti ter s področja denarnih zavodov in zavarovalstva. Republiški odbor je obvestil, da morajo osnovne organizacije poslati svoje izjave do konca tega leta.

V nadaljevanju razprave je predsednik republiškega odbora Vinko Kastelic obvestil udeležence o poteku ustanavljanja te-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Več posluha za kmetijsko šolstvo

Dosegli smo izreden tehnološki in tehnični napredek. V nekaterih gospodarskih strokah se dandanes lahko celo kosamo najnaprednejšimi deželami tako glede produktivnosti dela in sodobne opremljenosti kot po kakovosti proizvodnje. Tudi v kmetijstvu smo po nekakšnem zastoju sprejeli zadnja leta sodobno tehnologijo in tehniko, ne samo na družbenih obratih, pač pa tudi v zasebnem kmetijstvu.

Seveda ne bi dosegli tega napredka, če ne bi sočasno ustrezno šolali kadrov na vseh stopnjah; to je omogočilo dokaj razvito šolstvo, pa tudi pošolsko in zunajšolsko izobraževanje, še posebej na področju industrije. V kmetijstvu je tu nekoliko drugače. V mislih imam predvsem izobraževanje kmečke mladine in odraslih, ki bodo delali ali pa že delajo na zasebnih kmetijah.

Kakor se čudno sliši, je vendarle res, da delajo na mnogih kmetijah, kjer so uvedli sodobno tehnologijo in imajo naj-sodobnejše stroje, strokovno slabo izobraženi delavci - kmetje. Vzrok je preprost: zanemarili smo šolanje kmečke mladine in izobraževanje kmetov v preteklih letih, čeprav je pridelovanje hrane najbolj zahteven poklic. To se zna maščevati ob čedalje hujšem pomanjkanju hrane na svetu in sedanjih svetovnih dogajanjih, ki nujno terjajo v vseh deželah, naj bi obdelali vsak kosček rodovitne zemlje in na njem kar največ pridelali. Seveda, primanjkljaj hrane smo pri nas zadnja leta krili z uvozom. Toda, ali bomo hrano lahko uvažali tudi prihodnja leta in končno, zakaj bi jo naj uvažali, ko pa jo lahko pridelamo za naše potrebe na domačih tleh? Poznamo sodobne tehnologije, imamo sodobne stroje za obdelovanje, potrebujemo le še strokovno usposobljene ljudi ne samo na družbenih obratih, pač pa na sleherni kmetiji.

Slovenska kmetija ni več to, kar je bila še pred dvajsetimi leti. Gospodarski in družbeni napredek, hitro razslojevanje vasi, zaposlovanje kmečkih ljudi v drugih poklicih, razvoj komunizacije so jo močno spremenili. Iz partiarhalne, s tradicijo prežete in vase obrnjene kmečke družine se je razvila sodobneje urejena in opremljena gospodarska enota v zasebnem kmetijstvu, ki prideluje za trg. Razslojevanje vasi in zaposlovanje zunaj kmetijstva so zmanjšali nekdanje število delavcev na kmetiji na komaj dva: gospodarja in njegovo ženo.

V sedanjem obdobju sta to delavca na kmetiji, s katerima računamo in ki jima moramo dati ustrezno strokovno izobrazbo, da bosta lahko v kooperacijski proizvodnji uspešno organizirala na svoji kmetiji tehnološko dognano in sodobno pridelovanje za trg.

V Sloveniji imamo nekaj kmetijskih šol, kjer se šola kmečka mladina za poklic kmetovalca. Toda v teh ni dovolj prostora in učiteljev, da bi lahko izobraževali vse tiste kmečke fante in dekleta, ki želijo ostati na kmetiji. Nič več pa ne smemo prepuščati naših kmetij nenačrtni proizvodnji: na njih potrebujemo delavce, ki bodo povsem obvladali tehnološki proces sodobne proizvodnje, za to pa potrebujejo široko celotno znanje.

Izobraževanje za industrijske poklice smo razvili. Delavci, ki bodo delali pri enem stroju, v enem tehnološkem procesu se izobražujejo tri leta. Kmetijskim proizvajalcem, katerih znanje mora segati od bioloških ved prek poznavanja zemlje in podnebja do strojništva in ki pridelujejo čedalje bolj pomembno dobrino - hrano, smo dolžni še toliko prej zagotoviti ustrezno izobraževanje. Razvijmo torej kmetijsko šolstvo, kot to terjajo razmere in naš splošni ter gospodarski razvoj. Napredek mora biti enakomeren in splošen, če hočemo vsi uživati njegove sadove.

NADA ENGELMAN

NALOGE KOMUNISTOV NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Kadar govorimo o vzgoji in izobraževanju, se sklicujemo predvsem na šole. Včasih dodamo še vzgojno-varstvene zavode in omenimo starše. Vendar praksa kaže, da je takšno gledanje preozko. Mladina se vzgaja (in tudi izobražuje) ob celotnem družbenem življenju, h kateremu ne moremo šteti samo nje namenjenih strani v časnikih, izobraževalnih oddaj in vzgojnih besed - pač pa celo reklamne oddaje naših tovarn, pogoste popevkarske festivale (ki dajejo slutiti, da je to najbolj donosen posel poleg nogometu), pogovore staršev ali sose-

dov po prihodu z dela in drugih. Otroci in mladostniki je antena, ki sprejema na vseh valovnih dolžinah. Seveda nekatere stvari prezre, druge registrira, tretje ga zadenejo - in te pustijo v njem sled; to je lahko vzgojno spoznanje ali pa novo znanje.

Razumljivo torej, da se republiški aktiv ZK za področje vzgoje in izobraževanja tako prizadevno ukvarja s poverjenim področjem. Trenutno so v ospredju razprave o ustavi - in sicer o tistem delu, ki obravnava vzgojo in izobraževanje. Predvsem na terenu - v krajev-

nih skupnostih, šolah, aktivih ZK naj bi z vso odgovornostjo dodajali predloge in dopolnitve za jasno in precizno koncepcijo razvoja našega šolskega sistema pa tudi zunajšolskih dejavnosti. Iz dosedanje prakse poznamo že dosti dobrih študij, kot tudi sanacijskih načrtov - ki pa niso bili izvedeni; zato morajo biti jasno določeni nosilci (tako v republiki kot tudi pri temeljnih izobraževalnih skupnostih) sklepov, stališč in nalog.

V Sloveniji smo s samopripletkom marsikje rešili prostorsko stisko šol, nismo pa mogli

rešiti kadrovskih problemov. Problema, kot je pomanjkanje učiteljev, ni mogoče rešiti v enem letu - po sedanjih načrtih kvečjemu v šestih letih, če ne bomo pričeli v sili priučevati (s tečajji) strokovnjakov drugih smeri. Republiški aktiv ZK za področje vzgoje in izobraževanja bo ocenil dosedanja prizadevanja na tem področju in s svojim vplivom skušal čim bolj pospešiti razvoj kadrovskega šolstva. To ni samo vprašanje osebnih dohodkov prosvetnih delavcev ali premajhnega priza-

(Nadaljevanje na 2. strani)

POSEBNO OBVESTILO

Naše naročnike obveščamo, da zaradi nepredvidenih za-
držkov ne moremo objaviti predelanega osnutka sporazuma
za osnovne šole v tej številki PROSVETNEGA DELAVCA.
Osutek bo izšel v naslednji - 19. številki. Tudi vsi tisti, ki
so naročili več izvodov PROSVETNEGA DELAVCA št. 18,
bodo prejeli naročeno ob prihodnjem izidu (23. novembra).

NAROČNIKI!

Ni mogoče navesti imensko vseh, ki še niste poravnali
naročnine (20 din) za to leto, saj vas je preveč. Bodite tako
dobri, prihranite nam čas in stroške za pisanje in pošiljanje
opominov ter takoj nakazite naročnino na naš žiro račun št.:
50101-678-47093.

Upamo, da boste uvideli in vzeli naše sporočilo zares.

VZGOJA ZA PROSTI ČAS

Na višji šoli za socialne delavce v Ljubljani: poskusno leto usposabljanja mentorjev za delo z mladimi v prostem času

Vsakemu svoje po sporazumu, vendar... Foto: M. Kambič

Kako je z učiteljskimi stanovanji

Naj učitelj stanuje pod šotorom?

Minilo je 15 let, ko smo v nenehnem prizadevanju za učiteljska stanovanja dobili med mnogimi odgovori tudi izjavo predstavnika krajevne organizacije:

„Učitelja naj stanujeta pod smreko, saj so partizani tudi.“ To se je zgodilo nekje in nekoč – kot v pravljici, ki je bila in je še sedaj bridka ter grenka za mnoge prosvetne delavce.

Pa se vrnimo v sedanost na osnovno šolo Hrvatini pri Kopru.

Po osvoboditvi je začela opravljati svoje učno-vzgojno poslanstvo. Za tedanje razmere je bila šolska zgradba dovolj prostorna. Učiteljev je bilo malo in stanovali so pač tam, kjer so našli prazno stanovanje.

Od tedaj pa je minilo lepo število let. Toda za osnovno šolo Hrvatini se je čas ustavil že tedaj. Število otrok se je zelo povečalo in prav tako tudi število učiteljev. Uredili smo si še dve učilnici: eno iz hodnika in eno v kletnem prostoru; pa še telovadnico v gostilniški stavbi. In to je vse!

Učiteljska stanovanja je bilo po vojni še nekako mogoče dobiti – zadnjih 10 let pa so postala problem, ki resno ogroža učno-vzgojno delo in nasploh obstoj ustanove.

Pa ne, da nam bi kdo lahko očital, da smo spali! Trkali smo sami, trkali smo skupaj s krajevnimi predstavniki in starši. Vrata so se nam kdaj pa kdaj le malce odprla. Za učitelja so tedaj prilagodili skladišče in hlev. Tako smo pridobili dve stanovanji.

Zadovoljni smo bili. Toda zgodilo se je – po zakonu, da smo nekaj stanovanj izgubili. Učiteljev pa smo potrebovali vsako leto več, stanovanj pa od nikoder. Na razpisana delovna mesta so se prijavljali prosvetni delavci z ustreznimi kvalifikacijami. In to je bilo zopet vse. Le kdo bo prišel na šolo, če ni stanovanj? Učitelji – in to dobri – so zapuščali šolo. Le kdo si jih upa obsojati? Nizki osebni dohodki, slaba, majhna ter neprimerna stanovanja!

Že dobrih 10 let se vrstijo živčni in zločini sestanki. Stanovanja! Razburjajo se učitelji, razburjajo se starši. Prosimo, dokazujemo, protestiramo, a problem ostaja in je vedno večji. Nihče – prav nihče – ni temu kos.

Letos spomladi je na zboru volivcev dejal nek občan: „Že petnajst let hodim na razne sestanke in petnajst let razpravljamo o problemih šole in o učiteljskih stanovanjih.“

Deset in več let prosimo, da

bi na našem hribu zgradili učiteljski blok. Deset let in že več nas odpravljajo le z obljubami. Sestavljajo prednostno listino: zdaj smo na vrsti drugi, zdaj peti – čas pa neusmiljeno teče.

Dobro se zavedamo, da naše učno-vzgojno delo ni vedno najboljše. Vemo, da so razne kritike staršev upravičene. Toda, kako naj opravljamo svoje delo bolje, če moramo nadomeščati manjkajoče učitelje? Kako naj bo učitelj uspešen, če dela za učitelja in pol? Kako naj imamo z učenci svobodne dejavnosti, prepotrebno varstvo in kako naj v skladu s priporočili o vzgoji mladine sploh delamo? Vedno se nam postavljajo le zahteve. Vidite, čeprav preobremenjeni, pa vedno zapostavljeni, kljub temu delamo. Res nismo družabni, ne zavijemo na kavo in klepet, ne obiskujemo kulturnih predstav... (žal). Le kako in kdaj?

Šolsko delo je komaj dobro steklo, ko smo zopet pred pečim problemom. Tovašičo, ki se je v tem letu morala že trikrat seliti, zopet mečejo iz stanovanja.

Sestanek, napet, živčen. Izvolimo komisijo, ki naj zadevo uredi. Toda kako? Sredi razprave pa nekdo pravi, da bomo pač postavili na šolskem dvorišču šotor za tovarišico in njeno družino. Tovašičica je obupana, člani kolektiva pa zaradi takega odnosa do skrajnosti ogorčeni.

Zopet bomo trkali. Kaj naj storimo? Bomo res postavili šotor – šotor sramote? Kdo nam bo pomagal? Kako naj po zakonu zaščitimo učiteljico kot delavko, mater in člana enakopravne socialistične skupnosti? Naj s prekinitvijo dela opozorimo na naš večni in nerešljivi problem?

Člani delovne skupnosti in OSO šole pozivamo vse odgovorne organizacije naše krajevne skupnosti in starše, da nam prikočijo na pomoč!

Vse odgovorne občinske predstavnike pa resno opozarjamo, da nam pomagajo in omogočijo reševati in rešiti naše stanovanjske probleme!

Člani kolektiva ne sprejemamo več nobenih obljub! Delamo v skrajno težkih razmerah, naše delo in naš prispevek družbi pa ni niti moralno niti materialno ovrednoten.

Za morebitne skrajne odločitve delovne skupnosti ne prevzamemo nikakršne odgovornosti, kajti mera je polna! Osnovna sindikalna organizacija in delovna skupnost osnovne šole Hrvatini

Ponovimo stare ugotovitve: Ni dovolj, da vzgaja šola mladega človeka samo za delo, vzgajati bi ga morala tudi za življenje. V tem vsakdanjem življenju pa se prepletata človekov delovni in prosti čas – oba enako potrebna načrtnega usmerjanja. Ne zapirajmo oči pred resnico in priznajmo, da smo to drugo vrsto vzgoje krepko zanemarili, ji v raznih dokumentih namenili veliko prelepih besed o tem, kako naj bi bilo, kaj bi morali narediti, da ne bi bilo tako, kot je: vse preveč mladih ljudi, ki ne vedo, kam s svojim prostim časom. Alkoholizem, narkomanija, prestopništvo – vse to so „dosežki“ in posledice naše kratkovidnosti in nezainteresiranosti. V takih primerih odpove šola kot glavna institucija za vzgojo mladih. Tistih, ki so zašli na kriva pota, se otrese celo z izključitvami.

Kaj pa mladinski klubi?

V teh naj bi vodili delo z mladino v prostem času mentorji, posebej usposobljeni za to delo. Toda, tega posebnega usposabljanja se ni lotila doslej še nobena šola niti višja niti visoka. Govorimo za preteklost. V tem šolskem letu je drugače: na višji šoli za socialne delavce v Ljubljani imajo prva predavanja iz predmeta Delo z mladino v prostem času. Več o tem so nam povedali trije profesorji te šole, ki se posebej ukvarjajo s to problematiko: Bernard Stritih, Pavla Tanjšek in Blaž Mesec.

– Kdo vas je spodbudil k temu delu?

„Vsi trije sodelujemo že dalj časa z RK ZMS, udeležujemo se seminarjev za izobraževanje mentorjev v mladinskih klubih. Na teh seminarjih se je tudi izoblikovala zamisel, da bi moralo biti usposabljanje vodij in mentorjev za mladinske klube bolj načrtno in redno, ne le občasnno, da bi morali ti ljudje dobiti neka spričevala o usposabljanju za to delo. Ugotavljali smo, da je bistvo mentorskega dela sorazmerno zahtevno vzgojno-izobraževalno delo, ki ga ni mogoče opravljati brez ustreznih strokovne usposobljenosti.“

Pred dobrim letom so se začeli v višji šoli za socialne delavce resno pripravljati na uvedbo posebnega predmeta, ki naj bi imel naslov Delo z mladino v prostem času, pedagoški svet te šole pa je maja 1972 odobril sestavo projekta in učnega načrta zanj.

– Ali lahko poveste bolj določno – kakšen predmet bo to?

„Ta predmet bo predavalo več predavateljev, zajemal pa bo nekaj splošnih spoznanj iz sociologije, psihologije in pedagogike, spoznanja o prostem času – do konkretnih metod in tehnik dela z mladino v prostem času. V njem bomo posredovali temeljno-teoretična pa tudi praktično-tehnična znanja in veščine. Vpisovalni ga bodo lahko redni ali izredni študentje višje šole za socialne de-

lavce pa tudi praktiki, ki že aktivno sodelujejo v mladinskih klubih in bi študirali samo ta predmet. Njim bo treba omogočiti, da se sočasno ali pa kasneje vključijo v celoten program izrednega študija ali pa bi morali absolvirati izbrana poglavja določenih temeljnih predmetov VŠSD.

Poleg fakultativnega predmeta bi organizirali v več cikličnih predavanjih (seminarje v prostem popoldanskem času ali seminarje ob dela prostih dnevih), namenjena rednim in izrednim študentom in praktikom. Za praktike – mentorje mladinskih klubov bi ob seminarjih predmeta delo z mladino organizirali še predavanja izbranih poglavij naslednjih predmetov: pedagogika, psihologija, skupinsko socialno delo, socialno delo s posameznikom, raziskovanje v socialnem delu, zakonodaja o varstvu in delu z mladino, družbeno-politični sistem. V prihodnje naj bi se ta predmet izoblikoval v samostojno predmetno skupino.

Osnovna vsebinska izhodišča bi dopolnjevali s praktičnimi izhodišči in dosežki, ki bi jih dobili z raziskavami in študijskim delom. Ob tej predmetni skupini naj bi se torej izoblikoval nekakšen center, jedro za proučevanje prostega časa. Zbirali naj bi literaturo s tega področja, raziskovali in načrtno spremljali poskuse za prenašanje teoretičnih izhodišč v prakso. V to delo bomo poskusili vključiti strokovnjake z vse Jugoslavije.

– Za oblikovanje predvidenega študijskega predmeta ste pripravili poseben projekt. Kaj obsega?

„Projekt obsega celotno pripravo učnega procesa za to področje. Poleg izdelave študijskega programa in učnega načrta je namreč treba pripraviti učbenike in učne pripomočke, izdelati načrt za spremljanje in za evalucijske študije.“

Za uresničenje projekta bi potrebovali 50.000 din. Predlagali so ga republiški izobraževalni skupnosti in zaprosili za

ŠOLE SO POHITELE

(Nadaljevanje s 1. strani)

meljnih organizacij združenega dela na področju družbenih dejavnosti. Pri tem je poudaril, da je večina kolektivov začela resno razčlenjevati možnosti za samoupravno organiziranje, da pa ponekod vse preveč čakajo na določene vzorce. To seveda ni prav. V razpravi so poudarili, da morajo občinska sindikalna vodstva opozoriti samoupravne organe in vodstva zavodov na politično odgovornost, če delo ne bo pravočasno opravljeno. Glede šol je bilo rečeno, da to delo poteka in bo opravljeno, še hitreje sedaj, ko bodo uveljavljene spremembe ustreznih zakonov in so objavljene teze za statut in drugi akti. Opozorjeno je bilo, da je dopisna delavska univerza v Ljubljani izdala vrsto tez za urejanje samoupravnih aktov, ki lahko koristijo šolam in drugim kolektivom. Naveden je tudi postopek za ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela, povzet iz ustreznega zakona, ki ga šole najbrž imajo.

denar. Prošnja je bila zavržena. Zakaj?

„Žal se vse prevečkrat srečujemo z zastarelimi pogledi na delo socialnega delavca, češ da je njegova funkcija zgolj kurativna. Ta funkcija pa se je začela spreminjati iz administrativno kurativne v funkcionalno preventivno. Tudi v drugih državah – na Poljskem, Češkem in v Sovjetski zvezi sega delo socialnega delavca v prosti čas dela z mladimi. Ne pozabimo, da se socialni delavec srečuje s celotno problematiko mladih in ne le s posameznimi vidiki njihovih problemov. Ti pa ne morejo biti izločeni iz kompleksnih vprašanj socializacije in socialne integracije v skupnosti.“

Na višji šoli za socialne delavce so nam zatrli: „Pri nas je resnična pripravljenost, imamo pa tudi kadre in organizacijske možnosti, da lahko začnemo uresničevati postavljene načrte. Vztrajali bomo. Predavanja bomo izvedli, vpisali smo že manjše število praktikov, ki delajo v mladinskih klubih. Pogoj za vpis je končana srednja šola. Sestav slušateljev je zelo heterogen; čeprav je zaradi tega delo težje pa imajo ti slušatelji veliko prednost pred drugimi: izredno zavzeti so za svoje delo.“

Šolsko leto 1973/74 je torej poskusno leto usposabljanja mentorjev. Začetek dela, ki bo lahko povežalo več ustanov. Oblikovanje sodobnega mentorstva, ki ga opredeljuje projekt kot vzgojo ob delu, napakah in uspehih lastnega dela. Tako mentorstvo predstavlja

NALOGE KOMUNISTOV NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

devanja za naraščaj – pač pa cena vzgoje in izobraževanja v potrošniški družbi. Upajmo, da bodo povezave s proizvodnjo prinesle izboljšave. Zagotovila za to seveda ni.

Centralni komite ZK Slovenije je na 19. in 30. seji obravnaval tudi nujnost reformiranja srednjega šolstva, ki je v dosežanih družbenih prizadevanjih ostalo dokaj ob strani – pa a če pogledamo njegovo zunanjo podobo (šolske zgradbe) ali pa vsebino izobraževanja in vzgoje. Naloga odgovornih komunistov je, da si prizadevajo spodbuditi področje gospodarstva, da pomaga pri sanaciji zgradb in učnih pripomočkov. (Zadnje čase lahko v časnikih ali na televiziji že spremljamo takšna prizadevanja.) Naloga republiških institucij za vzgojo in izobraževanje, in centralnega komiteja ZK pa je, da pospešijo vsebinsko reformo srednjega šolstva.

O idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja mnogo pišemo in govorimo. Tudi v praksi – to se pravi v vzgojno-izobraževalnih ustanovah vseh stopenj – je

čuti večjo prizadevanost za marksistično usmerjanje mladine. Strokovno politična služba CK ZKS bo pripravila oceno o uresničevanju sprejetih sta-

ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI:

NOVA ŠOLA ZA 29. NOVEMBER

Potem ko je bil zagotovljen tudi dodaten denar, so se pri osnovni šoli v Šempetru v Savinjski dolini hitreje lotili izgradnje druge faze osnovne šole, to je upravnega dela šole in telovadnice. Za to dograditev je bilo treba zbrati še precej denarja, kajti tistega iz samopriskevka je bilo premalo. Tudi v tej zbiralni akciji so se izkazala podjetja in domačini. Zdaj ni nobenih ovir, da se ne bi učenci osemletke v Šempetru,

samovzgojo, samodejavnost, avtonomnost in kritičnost pa je najboljša priprava za ljavljanje mladih na različnih področjih družbenega življenja, hkrati pa najboljša prava za uveljavitev mlade generacije.

Pri republiški izobraževalni skupnosti smo povprašali, če je izvršni odbor zavrnil prošnjo za financiranje projekta, če je njegovo uresničenje ne bilo potrebno veliko denarja, zapisniku 89. seje izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti z dne 20. junija 1973 je to obrazloženo takole:

„Izvršni odbor je obravnaval predlog RK Zveze mladine in delavcev v Ljubljani za financiranje akcijskega projekta oblikovanje predmeta „Delo z mladino v prostem času“ na višji šoli za socialne delavce v Ljubljani. Člani odbora so se strinjali, da je delo z mladino v prostem času naloga vseh svetnih delavcev. Posebno usposabljanje socialnih delavcev v prostem času naloga vseh svetnih delavcev. Zato bi bilo pomenilo nezaupljivo prosvetnim delavcem in znanstvenikom obsega tega dela. Zato bi zavod za šolstvo pripravil ustrezen program seminarjev mentorje, ki delajo z mladimi v prostem času.“ Izvršni odbor odklanja predlog.

Nočemo biti razsodniki, tem, zakaj se pri nas tako težko sporazumevamo, četudi imamo najboljše namene. To resnica ostaja: mladi nestrpnost čakajo na svoje mentorje – kompas, ki bo usmerjal njihovo prosti čas. MARJANA KUNJEC

lišč, in sicer na osnovi poročil občinskih aktivov komunističnih prosvetnih delavcev, komisij idejna vprašanja pri občinskih konferencah ZK ter aktivov v republiških vzgojno-izobraževalnih institucijah. Komunistični prosvetni delavci ter njihovi prizadevanja za napredno delo, za sodobno vzgojo in izobraževanje, so v sedanjem času izrednega pomena. Vsi naši delovni ljudje računajo z njihovo aktivnostjo.

Pri vzgoji in izobraževanju igrajo pomembno vlogo – kaj je bilo že nešteto krat ugotovljeno – tudi vsa javna občila. Radijske šolske oddaje imamo. Zdaj so se – po presledku več kot desetih let – začele tudi na televiziji. Na seji republiškega komiteja ZK za področje vzgoje in izobraževanja so razpravljali tudi o vsebinskem konceptu našega lista. Tako v povezovanju

prosvetnih delavcev kot v komitentranju sedanega stanja prikazovanju smernic nadaljnega razvoja našega šolstva in PROSVETNI DELAVEC svoje odgovornejše vlogo. Sekcija za vzgojo in izobraževanje pri marksističnem centru CK ZKS kot tudi komisija za propagando in informiranje pri CK ZKS pripravljata gradivo za vsebinsko usmeritev tega glasila vseh svetnih delavcev. N. M.

ki se stiskajo v nemogočih prostorih in gostujejo v treh zgradbah, za 29. november na dan republike, preselili v novo šolo v svetle in zračne prostore, katere so bili vsa leta prikrajšani.

STE ŽE PORAVNALI NAROCNINO?

ZAKAJ NI NA NAŠIH PLATNIH FILMOV ZA OTROKE?

Udeleženci okrogle mize, ki jo organizirala direkcija festivala jugoslovanskega filma in ki je za vzgojo otrok v Jugoslaviji, so se lotili med letošnjim festivalnim festivalom tudi problematike mladinskega filma. Znašli smo se v položaju, ko naših platnih ni dovolj filmov za otroke. Zato mora družba ukrepati hitro in učinkovito. Moto posveta je bil: „Zakaj ne snemamo filmov za otroke?“ Udeleženci so imeli letake tem besedilom pred seboj na rokah, letaki so bili nalepljeni na stene in po mestu in iste besede so pešči prebirali na puljskih plažah. Ves teden so se proslavljali, režiserji in distributerji srečavali z napovedjo, da bo tudi ta tema predmet festivalskih razgovorov. In vendar ni bilo na posvetu.

Tako je o problemu razpravljalo zopet krog ljudi, ki se neposredno ali neposredno ukvarajo s problemi vzgoje. Žal pa bile uvodne besede zgolj ugovoritev o tem, kakšen je vzgojni pomen s tem tudi idejni pomen filma pri vzgoji mlade gene-

cijskih hiš in o številu gledalcev tistih filmov za otroke, ki krožijo po Jugoslaviji. Ti podatki bi nam verjetno najboljše govorili o resnični situaciji. Za sedaj vemo le to:

Prihodnje leto lahko pričakujemo v Jugoslaviji vsaj štiri filme za otroke, toliko so jih najavili – lahko pa se zgodi, da jih bo celo več. Ne smemo pa si domišljati, da se je to zgodilo načrtno ali pa da so k temu nenavadnemu dogodku spodbudili vzgojni imperativi. Zgodilo se je drugače. Distribucija Croatia film je v zadnjem času posnela dva filma za otroke: Bratovščina Petra Grče in Volk samotar. Obračuni so potrdili trditev slovenskega producenta, da so filmi za otroke na domačem in tujem tržišču med tistimi redkimi domačimi, ki so komercialni. Pri tem ni pomembna kakovost. Najvažnejše je pač pomanjkanje teh filmov in pa domača govorica, ki omogoča otrokom boljše dojetje filma kot takrat, ko je prisiljen, da prebira podnapise in hkrati opazuje tudi sliko. Ker se je po-

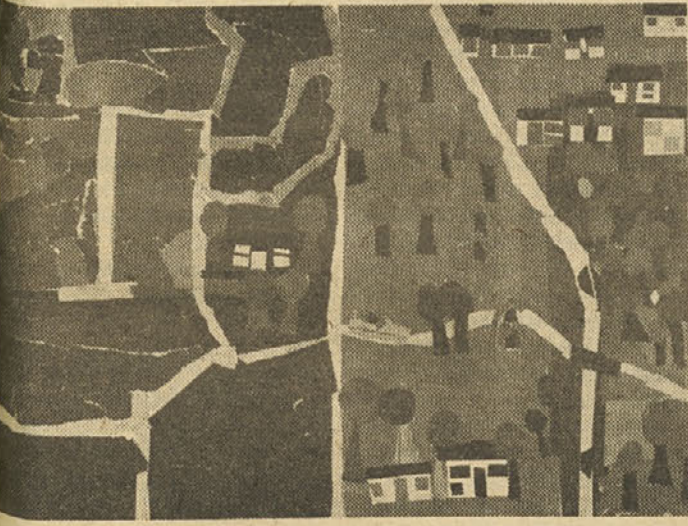
liko bolj zapletene in celo tragične. Na sporedu jugoslovanskih distribucij je v zadnjih letih vse manj filmov za otroke. Ko kritiziramo, mislimo na uvoznike. Vendar ti niso tisti grešni kozli, ki so povzročili takšno stanje. Distributerji so namreč kupovali dobre, celo najboljše otroške filme svetovne proizvodnje. Ti filmi pa so obležali v bunkerjih, ker zanje ni bilo naročnikov. Ker se vloženi denar ni vračal, so jih prenehali kupovati.

Zakaj je premalo naročil? Za to niso krive uprave kinematografov, kot se radi opravičujemo, temveč vzgojitelji in družbeni delavci, ki delujejo v šolah, in Društva prijateljev mladine. Vsak upravnik bo naročil film za otroke, saj je zanj oproščen 20% prispevka od prodanih vstopnic. Potrebuje samo občinstvo v dvorani. To pa je treba pripeljati.

Otrok, ki bi obiskovali kinematografe, bi bilo lahko še več, če bi bolj upoštevali tudi zahteve njihove starosti. Verjetno bi bilo treba spregovoriti tudi o dramaturgiji filmov za otroke, ki se mora prilagoditi resničnim in ne namišljenim psihičnim potrebam, ali o sinhronizaciji filmov za otroke do 10. leta. V tej starosti se mnogi mladi gledalci nikakor ne znajdejo. Ker se nimajo pridobljene navade hitrega prebiranja podnapisov, zgubi slika svojo pomembnost, mnoge prave vrednosti filma so izgubljene. Za okroglo mizo sta bila omenjena oba problema, vendar jih v sklepih ni najti.

In ob koncu še to: Postavljeno vprašanje „zakaj ne snemamo filmov za otroke?“ zamenjajmo raje z vprašanjem naših javnosti: „zakaj na naših platnih ni filmov za otroke?“ Mogoče pa lahko najdemo rešitev v neki družbeni akciji. Takrat se bodo prave gotovo odzvali ustvarjalci, producenti in distributerji. V tem primeru bo tudi njihovo delo dobilo pravo družbeno pomembnost.

MIRJANA BORČIČ

Bojan Vratinar, 5 b. os. šole Jože Moškrič, ljubljana

srečilo Croatia filmu, bodo sedaj delali filme za otroke tudi drugi. Izplača se! Imenitno, vsaj za otroke, ki bodo obiskovali kinematografe v letu 1974!

Drugače pa je s predvajanjem filmov. Tu so stvari ve-

Kako rišejo otroci?

Kolikokrat smo jih videli! Črne, rdeče in bele – narisane z ogljem, koščkom strešnika ali s kredjo! Otroške risbe... Pričakajmo nas na vrtnih ograjah – mi pa si jih samo bežno ogledamo in gremo dalje. Kar nekako prepričani smo v to, da so le izraz porednosti in navadne otroške igre.

Pa vendar danes ni dežele, kjer otroške risbe ne bi postale predmet razpravljanja psihologov likovnih umetnikov, pedagogov in ljudi, ki se zanimajo za likovno umetnost in otroka nasploh. Pripravljajo razstave otroških risb, preučujejo jih, psihologom pa pomagajo pri konstruiranju splošne slike otrokovega duševnega razvoja. Zato smo povzeli nekaj osnovnih misli iz knjige hrvatskega avtorja Matka Peića *Otrok in umetnost*.

Otrok začne risati pred koncem svojega drugega leta. Risati? Ali bi to sploh lahko imenovali risanje? Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z razvojem likovnega delovanja otrok, imenujejo to stopnjo „črkanje“. S to besedo označujejo ves tisti sistem risanja, vse tisto vrtnčenje svinčnika, ki je pogosto tako močno, da strga papir. Tu še ni enotnosti med otrokovo roko in očmi, ni še povezanosti, tako da otrok ne more „ukazati“ roki, kako debelo, kako ostro ali v katero smer naj potegne posamezno črto. Roka sama bega, otrok pa občuti pri tem čisto fiziološko uživanje ob premikanju sklepov.

Deklica v starosti dveh let in pol je želela narisati lestev ob drevesu, toda pri tem ji je svinčnik pobegnil: črta, ki bi morala biti ravna, navpična ob drevesu, se je spremenila v krivuljo, v lok. Deklica je to nesrečo hitro spremenila v srečno odkritje: „Glej, kako lepa ptica!“ Tako je ob stari risbi nastala nova jasna podoba ptice; lok, ki bi moral biti stranica lestve, se je spremenil v prsa ptice, prečke pa v noge (sl. 1). V obdobju, ki sledi, pa že pride do povezanosti med otroško roko in očesom. Otrok uživa ob tem, ko poteguje dolge, čiste linije in jih zaokroži v krožnice. Tako nastane podoba človeka, seveda še silno preprosta, sestavljena iz glave in nog – imenujemo jo „glavonog“ (sl. 2).

Te prve risbe so polne „napak“. Odnos med velikostjo dveh predmetov ni v sorazmerju, prav tako je z velikostjo znotraj predmeta samega (npr. jabolko na mizi je večje od mize, roke so daljše od telesa). Kako nariše otrok mizo in krožnik na njej? Odrasli vemo, da je miza

postavljena „navpično“, krožnik na njej pa „vodoravno“; otrok pa ne upošteva linearne perspektive. Ne ve še tudi, da zidovi hiš niso prozorni. Vendar pa prav to dejstvo, ko otrok sledi svojemu notranjemu glasu, pokaže, kaj ve o hiši, o sobi, našteje predmete v njej – tiste predmete, ki so najbližji njegovemu zanimanju: postelja in miza s krožniki (sl. 3). Lahko torej sklenemo, da otrok ne riše predmetov tako, kot jih vidi, ampak sledi svojim značilnim pojmom, ki si jih je pridobil o teh predmetih.

Vzporedno z razvojem pa gre tudi kritičnost; otrok začne spoznavati svoje napake, skuša jih popraviti, kar naprej sprušuje z očmi. Črte in krožnice vzporeja v nove odnose, bolj žive in bolj precizne od tistega, ki je še veljal pri „glavonogu“. Ko je petletni deček narisal telička, je bil le-ta sicer še vedno neke vrste „glavonog“, vendar pa so že vse posamezne črte govorile, kako dobro je ta otrok poznal posameznosti; vedel je, kako žival premika noge, linija hrbta je dosežek neposrednega opazovanja.

Kakšen je otrokov odnos do barve? Sprva otroku še ni mar, kakšne barve so predmeti v naravi; na svojih risbah jih po barva čisto po svoje: krave so zelene, sneg rdeč itd. Barve zelo počasi prehajajo v otroške risbe. Najprej so sredstvo, s katerim otrok poudari tisto, kar ima za najpomembnejše: rdeča je roža na petelinovi glavi, rumeni so žarki okrog sonca, zeleno je mačkino oko. Razvoj barv poteka od najbolj preprostih, malih harmonij dveh komplementarnih barv, do bogatejših odnosov, s katerimi se pravzaprav začne slikanje v pravem pomenu besede. Tega razvijanja je konec nekako s sklepom pubertete – ta pomeni torej tudi konec otroških risb, vse najbolj specifične in značilne oznake izginejo.

Otroške risbe so, kakor smo že rekli, predmet psihologije in pedagogike, v likovnem smislu pa pomenijo začetek in rojstvo slikarstva sploh. Iz njih veje neka posebna lepota, nek neposreden izraz, ki priča, da so odsev življenja. Posamezne risbe bi lahko imenovali „čarovnija

pack“, „mojstrstvo barv“ ali „virtuozne črte“ – za redkatero pa bi lahko rekli, da ni zrcalna podoba življenja. Da, te

Slika 1
packe, te barve, te črte so nastale neposredno iz življenja; otrok še ni obremenjen z raznimi modernističnimi in aka-

Slika 2
demskim! prizadevanji, ampak tako kot umetnik iz prazgodovine, kot naivec sledi samo svoji naravi in notranjemu nagonu, da se likovno izrazi. Prav tako

Slika 3
pa doseže tisto presenetljivo svobodo, tisto zavidljivo neposrednost, ki mu jo zavidajo marsikateri odrasli slikarji.

Priredila: MARJANA VONČINA

KUPITE — PREBERITE

LOJZE KOVAČIČ:

O literarnem ustvarjanju otrok

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Vzgojnik bi po taki vaji doglejal razvoj in napredek svojih varovancev v krožku, stopnjo dojetja, fantazije (kateri je videl več, kar drugi niso ali kar ni zapazil nihče). Mnenja sem tudi, da bi bilo prav, če bi organizirali simpozij za mentorje literarnih krožkov in glasil, katerega bi vodili ustvarjalci (pisatelji, pesniki, dramatik). V prostih razpravah bi mogoče le s svojimi izkušnjami, z reminiscencami na lastno otroštvo in svoje literarne začetke prerinili do nekakšne metodike (zelo svobodno doziranje seveda) za delo z otroki – pisci. Z omembo ustvarjalcev sem želel predvsem poudariti, da takega razgovora ne bi vodili mogoče literarni teoretiki, zgodovinarji, kulturni aktivisti, ker bi bil potem rezultat nasproten sistem, kar smo pričakovali, kajti znano je, da so bili doslej zmožni kakih globlji analiz o ustvarjanju in tehniki samega ustvarjanja res samo ustvarjalci (ozioroma neposredni proizvajalci

kot pravimo v politično-ekonomskem jeziku).

Težko mi je bilo razvrstiti odbranih deset tekstov po zaporedni kvaliteti. Zato sem prvotnih dvajset tekstov razdelil v devet tematskih skupin in skušal po lastni presoji izbrati iz vsake najboljše sestavke. Te skupine so:

1. Osebnosti doživljaj
2. Reportaže in obiski
3. Živalske zgodbe
4. Humoriistični doživljaji
5. Fantastični spisi
6. Kronike in opisi domačih krajev
7. Delo doma
8. Otroci in njegovo okolje
9. Reminiscence na zgodovinske teme

Pri reportažah (razgovori z vaščani, intervjuji) me je motila anonimnost vprašanjskega anonimnost odgovorov vprašancev. Pri tehnikah in stilu te zvrsti so se otroci zgedovali pri naših časopisih in tako sem, kakor v obrnjeni leci zdaj razločno ugledal

vso brezosebno in frazerstvo naših časopisov, radia, letičnih intervjujev na televiziji itd. Opravek sem imel tako rekoč z najbolj banalnim žargonom, z zametki naše ekonomske kitajščine, z administrativnim slogom slovensčine ali kakor pravijo temu Rusi z „KANCELARITIS“ jezikom. Pri kronikah in spisih, ki posegajo nazaj v NOB, obravnavajo različne obletnice, spominske razgovore s partizani, z materami padlih ipd. pa so bili sestavki dobesedno prekriti s patino nabrekle patetike, ki prihaja do izraza tudi v različnih govorih na šolskih proslavah. Tako nastaja kič, ki ga ponekod mentorji pridno gojijo, ker je uporaben za različne obletniške prireditve ali posebne številke glasil, namenjene določenemu jubileju. Enako usodo doživljajo spisi, ki naj bi bili reminiscence ali obnove nekaterih zgodovinskih dogodkov (kmečki upori). Vznosen stil, kakršnega nista uporabljala ne Walter Scott ne naš Jurčič, ima žal dva duhovna očeta: slabega učitelja ozir. zmedenega mentorja in historične stripe srbohrvaške izdaje. Spis Delo doma (kako otrok pomaga očetu ali materi pri domačem in kmečkem delu) izve- neva v proslavljanju pridnosti, navdihoval pa ga je odrasli. Otroci ne znajo ali ne morejo več spontano opisovati potek

dela, preprosto avtonomnost dejstev. Skratka, v svojih spisih niso ne realni, ne neposredni in to pri opisu nečesa takega, pri čemer so bili povsem angažirani.

Mar moramo krivdo ali razlog za to iskati v moralizatorski torturi, ki visi nad vsakim otrokom že a priori, ko prvič vstopi med zidove šolskega poslopja, ali leži vzrok že v nekakšni notranji poprejšnji pripravi, potem v ohromelosti, ki ga zajame v učilnici ali pa mogoče to neguje celo učitelj? Kajti težko si namreč predstavljam (govorim iz osebne izkušnje in stikov, ki sem jih imel s kmečkimi otroki), da bi bili podeželski fantiči in deklice, ki morajo delati nekateri že od petega leta in imajo pri desetem letu starosti že prave težaške šape odraslega zaradi garanja na njivah ali vodenja traktorja, zmožni sami od sebe – tako izumetničeno, neneravno, poučljivo (skratka, v popolni diskrepanci s krepkostjo, preprostostjo, brezrezervnostjo, s katero si služijo svoj težaški kruh, da bi lahko postali enakopravni člani družine) skrajno privzdignjeno, odujuno opisovati tako rekoč sama sebe, svojo psihično in fizično odraslost, svoj delovni dan pod domačo streho. Razgledan učitelj, mentor bi lahko tu s posredno ali diskretno instruktazo – če predpostavljamo, da so otroci

zaradi splošnega šolskega ozračja že tako načeti – napravil dosti. Navajati bi jih moral na preprostost pri opisovanju dela, na avtentičnost tega dejstva, na resničoljubnost, in če je mogoče, celo na golo opazovanje brez odvečne navlake, nikakor pa ne spjeljavati učence, da oblikujejo svoje pripovedi v nekakšen montažni vzorec moralizatorskih šablona. Kot je znano, otrok v tej dobi študira svoje okolje – ves svet je zanj učilnica, ne samo razred, vendar študira po svoje. Kajti, kar ne prebavi v sebi ta kemik, arhitekt in umetnik, ostaja prazna lupina. Zato nam lahko posreduje enkratno zapažanje. Čemu torej nasilno vnašati moralne predpise v otroške sestavke? Če vzamemo zgled iz najboljših književnih del: junaki v teh knjigah niso nikoli ovrednoteni zgolj po moralnih lastnostih, ampak predvsem po takih, ki nikjer niso izrecno omenjene. Te odlike so: rahločutnost, izbran okus, obzirnost, taktnost, občutljivost. Tako se etične vrednote komaj opazno prelivajo v estetske; pisatelj po tej poti premeteno usmerja bralčevo simpatijo.

Če natanko premislimo, zakaj nam je kak negativni junak v književnih delih tako neizprosno zoprni, si bomo morali priznati, da vzrok ni samo v nje-

govi moralni defektosti, temveč morda še prej v njegovem proststvu, stikanju po tujem življenju, v popolnem pomanjkanju takta in stikov z okolico. In če vzamemo za zgled tako imenovanega objektivnega junaka, torej tistega, ki naj ne bi bil ne črn in ne bel, torej ne dober ne slab, nam pisatelj namesto moralne popolnosti podaja junakovo očarljivost, duhovitost, osebo kulturo, ljubkost, humorno sprejemanje vsakdanjih preizkušenj. Mogoče bi nas – to pravim nekoliko zlobno – otroci s svojo spontano izvirnostjo sčasoma lahko le prevzgojili ali nam vsaj odprli oči. Kajti otrok se ne glede na zunanje vplive močno nagiba k temu, da bi bil dober. Biti dober – to je stvar njegove osebne časti. Hkrati se poganja za tem, da bi dobro zmagoval – to pa je že nadosebno dejanje. To dvoje – osebno in nadosebno – pa se, kot vemo, med seboj marsikdaj izključuje in otrok je mnogokrat prav zato trpin, ker hoče služiti obojemu. Otrokova morala je zato močnejša od morale odraslih. „To se nam ne spodobijo, mi smo otroci,“ je rekla nekoč neka deklica, in mislim da je to precej huda reč za odrasle, če pomislimo na njihovo nenehno moralno popuščanje in nadarjenost za kompromise.

(Nadaljevanje prihodnjic)

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

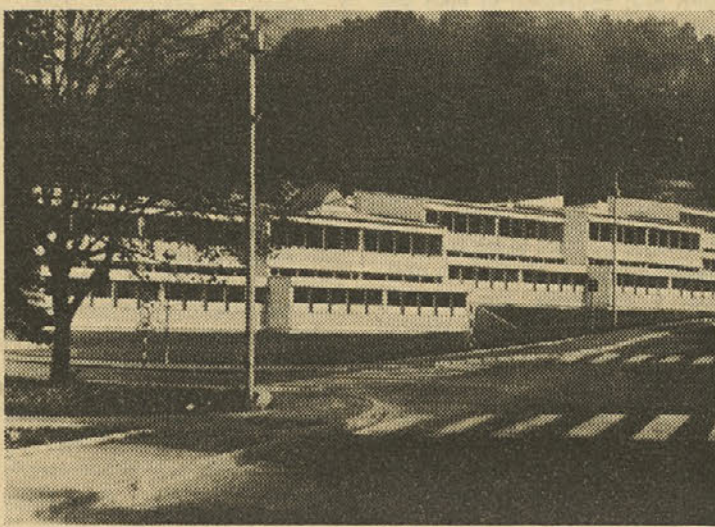
S samoprispevkom do novih šol in telovadnic

Prvi dinarji zaposlenih, obrtnikov in kmetov so se začeli namensko zbirati v trboveljski občini že leta 1968 po uspelem referendumu. Z denarjem, zbranim v petih letih, so zgradili telovadnico pri osnovni šoli Ivan Cankar, novo šolo v Trbovljah, delno pa so popravili tudi podružnični osnovni šoli v Dobovcu in Čečah. Kljub vsemu pa je spričo podražitev še za marsikaj zmanjkalo denarja; zato so se občani ponovno odločili, da bodo v prihodnjih petih letih plačevali samoprispevek. S tem nameravajo urediti dokaj dotrajan vodovod, šolo, zdravstveni dom, srednješolski center, pri gimnaziji pa bodo dozdali stavbo in telovadnico. Pri novi trboveljski osnovni šoli naj bi zgradili novo in sodobno telovadnico, šolsko kuhinjo in jedilnico ter večnamenski prostor. Šele takrat, ko bodo končana vsa ta dela pri novi šoli, bo šola dokončno nared.

V novi telovadnici z nekaj nad tisoč kvadratnimi metri uporabne površine bo na tribuni prostora za približno 600 gledalcev. Skupaj z garderobami, sanitarijami in opremo, h kateri sodi tudi semafor, bo nova telovadnica stala okoli 8,800.000 din.

Prvotno so menili, da bodo novo telovadnico zgradili do letošnjega 25. novembra, vendar so se dela spričo slabega vremena in kasneje še zaradi pomanjkanja električne energije nekoliko zavlekla. Upajo, da bo nova telovadnica nared že v začetku prihodnjega leta, večnamenski prostor pa bo dograjen že do konca novembra. Vendar v tem prostoru ne bo mogoče imeti vsega pouka telesne vzgoje, zato bodo učenci nove trboveljske osnovne šole še vedno gostovali v telovadnicah osnovnih šol Ivan Cankar in Tončke Čeč.

TONE URBAS

Potem ko bodo končana vsa predvidena dela pri novi trboveljski osnovni šoli in ko bo šola res celota, bo to prav gotovo ena najlepših in najsodobnejših šol na Slovenskem. — Foto: T. Urbas

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST TRBOVLJE

Vzgoja in izobraževanje — pastorek

„Živimo v času hitrega razvoja tehnologije in tehnike. Področje vzgoje in izobraževanja, ki je in bo tudi v prihodnje najpomembnejša dejavnost, znatno zaostaja za obema. Prav zato tudi vedno bolj dozoreva spoznanje, da s starimi načini, oblikami dela in s sredstvi ni moč napredovati. Z zastarelimi načini ni mogoče pripravljati mladih ljudi za življenje v tehnološko razviti družbi. Področje vzgoje in izobraževanja ne more in ne sme ostati osamljen otok v razvoju družbe. Zato tudi letos računamo na polno podporo družbeno-političnih dejavnikov in vseh prosvetnih delavcev na območju Trbovelj,“ so zapisali sestavljalci delovnega programa temeljne izobraževalne skupnosti v Trbovljah za letošnje leto. Zdej ko se to kolektorsko leto že izteka, pa na žalost ugotavljamo, da imajo pri temeljni izobraževalni skupnosti v Trbovljah iste težave, na katere so opozarjali že na začetku leta — takrat, ko so sestavljali delovni program in ugotavljali potrebe.

Temeljna izobraževalna skupnost Trbovlje naj bi namreč letos zagotovila denar za nemoteno delo obveznega osnovnega šolanja za učence svojega območja, seveda tudi za tiste z motnjami v duševnem razvoju. Sofinancirala naj bi dejavnosti glasbene šole, šole v naravi in šolsko prehrano, pomagala na razne načine, poleg tega pa k rila redne prevozne stroške učencev osnovne in posebne osnovne šole. Razdeljevala naj bi štipendije, posojila in posebej pomagala dijakom in študentom, ki se pripravljajo za učiteljski poklic, postopno uvajala šolske svetovalne službe itd.

„Naša temeljna izobraževalna skupnost“, pravita tajnik trboveljske izobraževalne skupnosti KAREL ŠOPER in računovodkinja OTILJA VOZEL, „ima za vso dejavnost letos na voljo nekaj več kot 805 milijonov din; po sedanjih izračunih pa je tega denarja za približno 50 starih milijonov din premalo. Delavci osnovne šole Trbovlje zahtevajo sanacijo osebnih dohodkov prosvetnih delavcev, kot to določa verificirani samoupravni sporazum. Res je, da je trboveljska občinska skupščina za letos povišala prispevno stopnjo za 0,30 odstotkov, vendar so nastale pri službi družbenega knjigovodstva nekatere omejitve zaradi nekvalificiranih delavcev. Med vsemi službami, ki se financirajo iz občinskega proračuna, je le temeljna izobraževalna skupnost tista, ki se financira izključno iz prispevka na osebne dohodke, medtem ko imajo vsi drugi porabniki pro-

računskih sredstev še druge vire dohodkov. Pri tem so najbolj prizadeti prosvetni delavci, ki jim nikakor ne moremo obračunati tisto vrednost točke, kot je to določeno in zapisano v republiškem sporazumu.“

— Torej so prosvetni delavci v dotiranih občinah ali temeljnih izobraževalnih skupnostih, kar zadeva osebne dohodke, veliko na boljšem?

„Nedvomno! In to povzroča na našem območju precej hude krvi!“

— Sodeč po tem ni vedno dobro živeti in delati v bogati občini?

„Saj prav to je tisto, da nismo ne revni ne bogati!“

— Ali vam za to morda manjka učiteljev ali se tudi pri vas selijo iz „revnejše“ v „bogatejšo“ občino?

„To ravno ne! Kadrovsko smo dobro zasedeni. Potrebovali bi sicer nekaj matematikov in profesorjev telesne vzgoje, vendar bomo tudi te težave kmalu odpravili. Veliko si prizadevamo in upamo, da bo šlo po sreči. Za učiteljski in vzgojiteljski poklic štipendiramo kar 25 dijakov in študentov, 11 dijakom pa dajemo štipendijo kot socialno pomoč, sicer ne bi imeli možnosti za nadaljnje šolanje. Višino štipendij določamo po družbenem dogovoru; po tem je štipendija za srednje šole 760 din, za višje in visoke pa 900 din mesečno. Seveda pa tudi skupni dohodki staršev vplivajo na višino mesečne štipendije. Najvišja štipendija na območju naše temeljne izobraževalne skupnosti je 720 din, najnižja pa 220 din.“

— Na vsem območju vaše temeljne izobraževalne skupnosti imate samo eno osnovno šolo, v katero so združene vse tri osnovne šole in pa dve podružnični šoli v Čečah in Dobovcu; v teh in v posebni osnovni šoli je okoli 2.000 učencev. Nedvomno se pri tako organizirani šolski mreži srečujete s težavami pri prevozu učencev?

„Reden prevoz učencev v šolo in nazaj se nam je posrečilo urediti z dvema posebej preurejenima tovornjakoma, ki vozita vse učence s Partizanskega vrha in Čebin ter Reke in Knezdola, iz Dobovca in Čeč pa le tiste, ki obiskujejo peti, šesti, sedmi ali osmi razred. Tako se vsak dan vozi 92 učencev in učenec z našima voziloma, 75 otrok pa z javnimi prevoznimi sredstvi. Za vse to odštejemo vsako leto okoli 150.000 din, seveda poleg denarja za vzdrževanje preurejenih tovornjakov in osebnih dohodkov šoferjev.“

TONE URBAS

Ni denarja za brezplačne malice?

Srednjeročni načrt družbenega varstva otrok v Sloveniji predvideva, naj bi imeli vsi šolarji v letu 1975 zagotovljene brezplačne šolske malice. Centralni zavod za napredek gospodinjstva je že izdelal predlog, kako naj bi jih uvedli.

Brezplačne šolske malice naj bi uvedli postopoma. V tem šolskem letu naj bi na primer učenci prejeli tri brezplačne šolske malice, prihodnje leto že štiri, leta 1975 pa že pet. Za to bi že letos potrebovali 32,3 milijona din, prihodnje leto dobrih deset milijonov dinarjev več in leta 1975 nekaj več kot 54 milijonov dinarjev.

Predlagatelji tega načrta opozarjajo, naj bi bila temeljna sestavina šolske malice mleko kot živilo, ki vsebuje vse nujno potrebne snovi za rast in zdravje otrok. Pri vsem tem pa ne kaže prezreti podatka, da smo Jugoslovani po porabi mleka in mlečnih izdelkov na prebivalca

med sedemnajstimi evropskimi državami — na repu. To pa je nedvomno povezano tudi z ugotovitvijo, da zaradi podhranjenosti kar petina fantov ne služi vojaškega roka. Šolske malice so torej zelo pomembne za zdravo rast mladega rodu. Tega pa se očitno sploh ne zavedajo takrat, ko je zanje treba dati denar.

Košček kruha in skodelica čaja kave ali mleka so mnogim učencem, posebno vozačem v oddaljene šole, marsikdaj tudi edini obrok hrane do poznega popoldneva. Nekateri pa so pri krajsani celo za to! — Foto: T. Urbas

Več ur male šole

Na zadnji seji izvršnega odbora temeljne izobraževalne skupnosti v Kranju so med drugim tudi razpravljali o predlogu razširitve programa male šole. Od sedanjih sto ur naj bi v prihodnje predšolski otroci imeli 140 ur male šole. Na seji so sklenili, naj bi vse male šole na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Kranju prešle na novi in dopolnjeni program že v začetku januarja prihodnje leto, ko se bo spet začelo delo v malih šolah.

Res je, da je bilo treba v prejšnjih letih posvetiti kar največ pozornosti temu, da bi sleherni otrok pred vstopom v šolo obiskoval malo šolo in da bi jih kar največ tudi osvojilo program te šole. To se jim je na območju kranjske, pa tudi na območjih drugih gorenjskih občin, posrečilo. Programi teh malih šol so se sicer nekoliko razlikovali, vendar ne bistveno. Pedagogi se namreč boje, da bi razlike v programih malih šol, tako v vzgojno-varstvenih zavodih kot šolah v mestu in na podeželju, otroke razdelile glede na znanje, pridobljeno v mali šoli. Po sedanjih izkušnjah je namreč enoten razred za učitelja velika olajšava pri pouku, za učence pa pomeni znanje, pridobljeno v mali šoli, dober

začetek — za boljši konec. Pravi ti in še nekateri drugi vzroki pripomogli, da se je program malih šol razširil za 40 ur.

Posebna komisija, tako tudi sklenili na seji, bo pripravila kar najbolj enoten okvirni program za 140-urne male šole, ki bo dajal dovolj možnosti ustvarjalnost vzgojiteljc in učiteljc v mali šoli.

STRANJE PRI KAMNIKU:

Novo športno igrišče

Do pričetka letošnjega šolskega leta so pri osnovni šoli Stranjah pri Kamniku zgradili novo športno igrišče, ki meri 20 x 40 metrov. Za to igrišče je plačala osnovna šola 73.000 din. Krajevna skupnost Kamniška Bistrica je prispevala 10.000 din, rudnik kaolina v Črni je prispeval nekaj gradiva, kamniška temeljna izobraževalna skupnost pa je dala iz amortizacijskega sklada 25.000 din posojila. Igrišče ob šoli v Stranjah je tako prvo igrišče na območju krajevnih skupnosti Črna, Godič in Kamniška Bistrica.

Ure prometne vzgoje v šoli

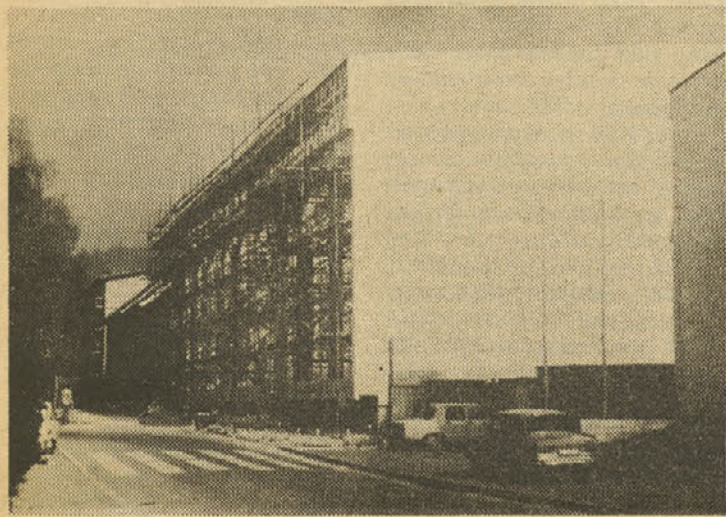
Prometna vzgoja naj bi postala sestavni del splošnega izobraževanja, so menili na nedavni seji republiškega zavoda za šolstvo, ko so govorili o razvoju prometne vzgoje v šolah.

Zavod za šolstvo ŠRS bo pripravil za osnovne šole navodila o smotrih prometne vzgoje v osnovni šoli. Prometna vzgoja je namreč v novem učnem načrtu predstavljena kot celota, njeno vsebino pa določajo posamezne

teme. Šole naj bi za prometno vzgojo porabile tudi del časa, ki je sicer namenjen prostovoljnemu dejavnostim učencev. Nedvomno pa bodo morali velik del prometa prometne vzgoje na šolah prevzeti učitelji, ki bodo morali biti za to vzgojo, kakršna je že v marsikateri razviti državi že nekaj let v veljavi, primerno pripravljene, usposobljene in za svoje delo tudi primerno nagrade.

Več veljave prometni vzgoji v šolah. Pri tem pa ne smemo pozabiti predšolske otroške in na tiste, ki prvič prestopijo šolski prag podatki kažejo, da se s tem ali zaradi njih zgodi veliko nesreč. Učenci — prometniki in rmenice nameni rutenice nameni prvotnih šolskih so premajhno pripravilo za varno pot v šolo. — Foto: T. Urbas

Te dni se končujejo dela pri montaži strešne konstrukcije nove telovadnice v Trbovljah. To telovadnico pa težko čakajo učitelji in učenci, trboveljski športniki in gledalci; ti so bili do sedaj prikrajšani za marsikateri kakovostni športni dosežek, prav zaradi tega, ker v Trbovljah vse do sedaj niso imeli primerne športne dvorane. — Foto: T. Urbas

Mar res nič več brezplačnih malic?

Od tedaj, ko so pri osnovnih šolah na območju trboveljske temeljne izobraževalne skupnosti začeli uvajati šolske malice, za katere so morali starši prispevati del denarja, je bilo vedno nekaj takih učencev, ki so prejeli malice brezplačno.

Na vseh trboveljskih osnovnih šolah prejema malico vsak dan 1.506 otrok. Tudi 152 kosil pripravijo sleherni šolski dan v osrednji šolski kuhinji. Med vsemi temi učenci in učenkami jih okoli dvesto prejema brezplačne malice, vendar menijo, da je vsaj še okoli sto takih, ki bi tudi morali prejemati malice brezplačno. Letošnjega septembra pa je nastalo vprašanje, kako bo s temi dvesto brezplačnimi malicami?

Do sedaj je namreč za sto malic šolarjev prispevala denar republiška skupnost otroškega varstva (v obliki regresa), za ostalih sto malic pa so prispevale krajevne skupnosti. Ob začetku letošnjega šolskega leta pa so pri temeljni izobraževalni skupnosti v Trbovljah zvedeli, da denarja republiške skupnosti otroškega varstva, namenjenega za malice, ne bo več, prav tako pa so se delno odpovedale plačevanju malic tudi nekatere krajevne skupnosti. Sedaj so vsi stroški brezplačnih malic prešli na temeljno izobraževalno skupnost, ki si bo po vseh močeh sicer prizadevala

preskrbeti potreben denar, brez katerega so ostali tako rekoč brez noč, ko so to najmanj pričakovali. Prav takrat, ko so razmišljali, kako bi zbrali denar še za okoli sto brezplačnih malic.

Res je, da stane vsakodnevna toplja malica na mesec le 16 dinarjev, kosilo le 4 dinarje. Še vedno pa je veliko staršev, ki niti tega denarja ne zmorejo. Ne zmorejo pa ga tudi nekatere temeljne izobraževalne skupnosti, čeprav ne gre tu za posebno velike vsote. Zaradi zdravja otrok pa tudi večje vsote denarja za prehrano ne bi smele povzročati toliko težav. Tudi socialno ogroženim učencem mora nekdo plačati vsaj kosček kruha in skodelico mleka. —tu—

VINICA PRI ČRNOMLJU:

Številna priznanja

Tudi v letošnjem šolskem letu uspešno deluje v viniški osnovni šoli 14 krožkov; v njih sodelujejo skoraj vsi učenci in učenke te šole. Da je delo vseh teh krožkov tudi nadvse uspešno, potrjujejo številna priznanja, ki so jih krožkarji prejeli za svoje delo. Samo v letošnjem šolskem letu so se šestim občinskim in dvema medobčinskima priznanjima pridružila še štiri republiška.

OB NOVEM ANGLEŠKEM UČBENIKU ZA 6. RAZRED OSNOVNE ŠOLE

Portreti

Z novim šolskim letom so dobili učenci in učitelji 6. razreda osnovnih šol nov angleški učbenik. ENGLISH 2 avtorice Milene Kosove in Lučke Pilgrame je predelana izdaja ANGLEŠKE VADNICE za 6. razred iz l. 1968. Kot prvo izdajo spremlja tudi ANGLEŠKE VADNICE za 6. razred iz l. 1968. Kot prvo izdajo se delovni zvezek za učenca, kakršen dopolnjuje že ENGLISH 1.

V metodični zasnovi se ENGLISH 2 ne razločuje od prejšnje izdaje, zato ga bodo učitelji isti učni pripomočki — ročne in stenske slike, je pa bolj programiran in čistejši v podrobnostih. Enot je sicer več, vendar gre to povečanje predvsem na račun porazdelitve slovnice gradiva in ne na račun večjega obsega. Na koncu dodana še tri besedila za branje, ki kljub svoji jezikovni preprostosti niso suhoparna. Namenjena so razredom, v katerih poteka pouk tako uspešno in živahno, da jim ob koncu šolskega leta ostane še nekaj časa. Takih ali nekoliko krajših besedil bi bilo lahko še več, da bi jih učitelji mogli uporabljati za bolj zavzetimi učenci.

Učbenik seveda ustreza učnemu načrtu. Ta usklajenost je tako v tematiki besedil kot tudi v izboru slovnice in struktur. Teme beril in situacije dialogov so zamišljene z velikim pedagoškim čutom in poslušnost za življenje in doživljanje svanejštetnega šolarja. Leksika vsake teme je nujno številčno omejena, a tako izbrana, da ustreza temeljnim potrebam po komunikaciji v določeni situaciji. Le tu in tam presega številčno normo, je izbrana in obravnavana tako, da je tudi brez opozorila priročnika takoj jasno, da gre za izraze, ki so v pasivnem besednem zakladu. Uvajanje besed, namenjenih pasivnemu besednemu zakladu, je psihološko upravičeno, ker pasivni besedni zaklad približa jezikovni materini. Prav dopušča je in uvajanje pasivnega besednega zaklada poleg aktivnega in prozno razmejivite med njima je v razredu lahko eden izmed elementov individualizacije pouka.

S tem da sta avtorici tako skrbno in premišljeno izbrali teme beril in dialogov, sta zadostili enemu temeljnih meril vsake didaktike, ki zahteva, naj pouk upošteva učenca, njegovo starost, njegovo okolje in njegove interese.

Pri izboru slovnice in struktur, ki naj bi bile obravnavane v tem učbeniku, sta moralni avtorici upoštevati skrčenje slovnice gradiva v programu za 5. razred in prenos določene slovnice v 6. razred. Ne glede na to sta se odločili za reorganizacijo vsega slovnice gradiva, predvidene za ta razred. Nalogo, ki sta si jo zadali, sta zadovoljivo opravili. Izločili sta manj pomembne postavke, zato pa so dobile druge teme večji poudarek in postale jasnejše. Učbenik je zelo poln, gost, kakor bi lahko rekli. Menim pa, da niti učitelj niti učenec te polnosti ne bosta občutila kot breme, ker sta avtorici izbrane strukture razporedili in predstavili tako, da jih bo učenec osvajal postopoma z vajami, ki jih učitelju predlaga priročnik, in ob katerih je potrebna le najmanjša razlaga. Pri teh vajah bo učitelju pomagal magnetofonski trak.

Znanja. S tem pa ni rečeno, da današnjemu učencu ni potrebno solidno in načrtno znanje slovnice oblik in struktur. Nasprotno, znati jih mora tako, da jih v določenem kontekstu, ki ga terja življenjska situacija, samodejno uporablja, da se pa tudi zaveda zakonitosti njihove rabe, čeprav te zakonitosti ne zna povedati v obliki pravila. Z novim učbenikom in priročnikom bodo učitelji resnično lahko posredovali učencem praktično in teoretično znanje slovnice. Za vsakogar, ki se v učbeniku poglubi, je jasno, da so jezikovne strukture ali slovnice njegov osrednji del, njegova os, okoli katere so nanizane druge jezikovne vrline. Seveda je to slovnica, ki ni sama sebi namen, temveč nepogrešljivo sredstvo, ki naj omogoča slovenskemu učencu, da si bo avtomatično, pa vendarle inteligentno pridobil tiste vrline angleščine, ki mu bodo že v osnovni šoli omogočale slovnice in idiomatsko pravilno izražanje in mu bodo soliden temelj za nadaljnje jezikovno izobraževanje.

Način, kako bomo dosegli ta smoter, pa seveda ni odvisen samo od izbora slovnice in drugega jezikovnega gradiva, marveč tudi in predvsem od tega, kako je učitelj to gradivo posredoval. Ta način je tako pomemben, da nikakor ne sme biti prepuščen samo pedagoški nadarjenosti in metodiški izšolanosti posameznega učitelja. V priročnik je vložila avtorica vse svoje bogato znanje in izkustvo ter izoblikovala v njem prijeme in načine, kako se je treba lotiti vsake obravnavane teme. Sestavila je tudi vaje, ki naj učenca privedejo po najkrajši poti do predvidenega smotra. Te vaje so tako načrtno sestavljene in tako smiselno razporejene, da bi jih le malokateri učitelj smel obiti ali jih spreminjati. Kar zadeva pravice do ustvarjalnega učenja, je priročnik, da je zanj ob predlaganih vajah dovolj priložnosti. Resničen uspeh pa je mogoče le tam, kjer so s solidnim in načrtnim delom najprej ustvarjene možnosti zanj.

Kot dober učitelj motivira učence s tem, da jim napove, kaj jih namreča naučiti, tako tudi priročnik — učitelj in učiteljev svetovalec uvede vsako enoto s tem, da pove, kaj je osrednji slovniski problem, okoli katerega je zgrajena enota. To bo zlasti manj večšim učiteljem zelo pomagalo, ker bodo že tedaj, ko bodo začeli obravnavati novo enoto, imeli trdna tla pod nogami. V priročniku pa pogrešam navodila in vzorce za fonetske in tonetske vaje. Osvajanje pravilne izgovornosti je zelo počasen proces, ki potrebuje nenehno pozornost in aktivno vajo. Brez navodila bo le malo učiteljev delalo fonetske vaje in najbrž jih je tudi malo, ki bi take vaje znali sami sestavljati.

Novost pri ENGLISH 2 je serija diagnostičnih testov, v vsaki enoti po eden. Njihov namen je, da učitelju pokažejo, koliko se mu je posrečila obdelava posamezne enote. V bistvu so zelo preprosti in nezahtevni, a tako smiselno sestavljeni, da bodo brez dvoma dosegli svoj namen. Ugotavljanje učiteljeve uspešnosti je novost v naši šoli, saj je doslej le malokateri učitelj v preizkušnji znanja svojih učencev videl tudi dosežke svojega dela. Diagnostični testi bodo prispevali k samokritičnosti naših učiteljev in s tem k izboljšanju njihovega dela. Morda bi bilo dobro, če bi avtorica dodala testom še napotke za analizo in vrednotenje, da bi s tem postavila enotna merila, s katerimi bi bile možne tudi primerjave in raziskave v širšem, tudi republiškem merilu.

PESTRO IN DOMISELNO
Vaje v prvi izdaji ANGLEŠKIH VADNIC za osnovne

šole, zbrane ob koncu vsake enote, so bile namenjene za domače pismeno delo, v ENGLISH 1 in 2 pa sta avtorici vse take vaje prenesli v delovni zvezek — workbook. To je pravzaprav druga vzporedna učna knjiga, ki usmerja učenčovo delo v tisti dve spretnosti, za kateri v šoli ni časa, namreč, v tiho branje in pisanje. Pri skopo odmerjenem času za pouk tuje jezikovne vaje učitelj vso šolsko uro izrabiti predvsem za razvijanje sposobnosti poslušanja in govora. Kajti v ti dve spretnosti usmerjeno delo je možno le, če v slušno — pogovornem pouku sodelujeta oba — učitelj in učenec. Tudi pri urjenju spretnosti branja in pisanja naj bo zraven učitelj, vendar ju vadi lahko tudi učenec sam. Zato morajo biti domače vaje sestavljene tako, da utrjujejo znanje gradiva, predelanega v šoli, da razvijajo spretnost razumevanja pisane besede in spretnost pisanja v vseh njegovih komponentah, od znanja pravopisa do samostojnega sestavljanja in vezanja stavkov, in končno, da pritegnejo k delu učenca, kadar nima učiteljevega vodstva in spodbude, ki je je posameznik deležen v skupnem delu z razrednim kolektivom.

Workbook k ENGLISH 2 ustreza vsem trem zahtevam.

Posamezne naloge so po načinu, kako so sestavljene, izredno raznolike in kažejo veliko domiselnost in pedagoško znanje avtorice. Vsaka od vaj navaja učence k natančnemu razumevanju napisanega besedila, ko uporablja znane elemente v vedno novih kombinacijah. Večina vaj so vzorčni drili, ob katerih učenec z vstavljanjem, dopolnjevanjem, odgovori in s transformacijami vadi spretnost pismenega izraza. Poudariti moramo, da so vaje, tudi kadar so v obliki drilov, vedno situacijsko žive. Zato bodo pripomogle tudi k boljšemu govornemu

izražanju, čeprav jih učenec piše, saj so jezikovne spretnosti med seboj odvisne. Zaradi svoje situacijske vezanosti so vse vaje zelo blizu učenčevemu doživljanju njegovega okolja in interesov, zato se jim bo odzval spontano in naravno. Mnogo vaj pa je sestavljenih tudi tako, da izzivajo učenčovo sodelovanje s tem, da ga silijo k razmišljanju, izbiranju in kombiniranju.

Štirim stopnjam vsake enote je dodana še skupina vaj, ki je, kot kaže naslov, diagnoza znanja pa tudi inteligence. Tem vajam sta avtorici odvzeli togost formalnega testa z izbiro tipov vaj. Za razliko od pretežno vzorčnih vaj v štirih stopnjah, ki utrjujejo določene strukture, se mora učenec v vajah, zajetih pod naslovom How Good Is Your English, odločiti za tak ali drugačen vstavek, za pravilnost ali nepravilnost kake trditve, izbirati mora med dvema možnostma, ki nista iz istega jezikovnega področja, razvrščati mora besede po pomenu, skratka, znanje mora pokazati, ne pa ga šele pridobivati. Tudi ti testi dajejo učitelju možnost diferenciacije pouka in prilagajanja dela zmogljivosti razreda in posameznih učencev. Istemu namenu rabijo tudi dodatne vaje in drili na koncu zvezka.

Delovni zvezek je organsko dopolnilo k učbeniku, ki bo učence navajal k pravilno organiziranemu domačemu delu, učitelju pa bo zelo olajšal preverjanje in popravljanje napak. ENGLISH 2 je z delovnim zvezkom, priročnikom za učitelja in magnetofonskim trakom odlični učbenik angleščine, ki kot malokateri, tudi zunaj naših meja, ustreza vsem zahtevam modernega pouka jezika za to starostno stopnjo in omogoča tudi v manj ugodnih razmerah didaktično pravilno in zaradi tega uspešno delo.

FEDORA UMEK

Nova razstava v slovenskem šolskem muzeju

Ob letošnjem dnevu republike bo pripravil slovenski šolski muzej tri manjše razstave, in sicer: Ob 250-letnici rojstva Stefana Küzmiča, Gorisko in istrsko begunsko šolstvo v 1. svetovni vojni in Gentilejeva šolska reforma.

Prva, manjša razstava bo prikazovala življenje in delo prvega najpomembnejšega prekmurskega protestantskega pisca Stefana Küzmiča, ki se je rodil pred 250 leti v Strukovcih v Prekmurju. Podobno kot Primož Trubar je tudi Küzmič dal svojim prekmurskim rojakom prve knjige za šolo v domačem narječju. Služboval je na Madžarskem v manjših krajih, v Nemes — Csou in Surdu, kjer je takrat živel precej Slovencev — protestantov, ki so ušli preganjanju. Med njimi je Küzmič ohranjal slovensko besedo in vezi z rojaki v stari domovini.

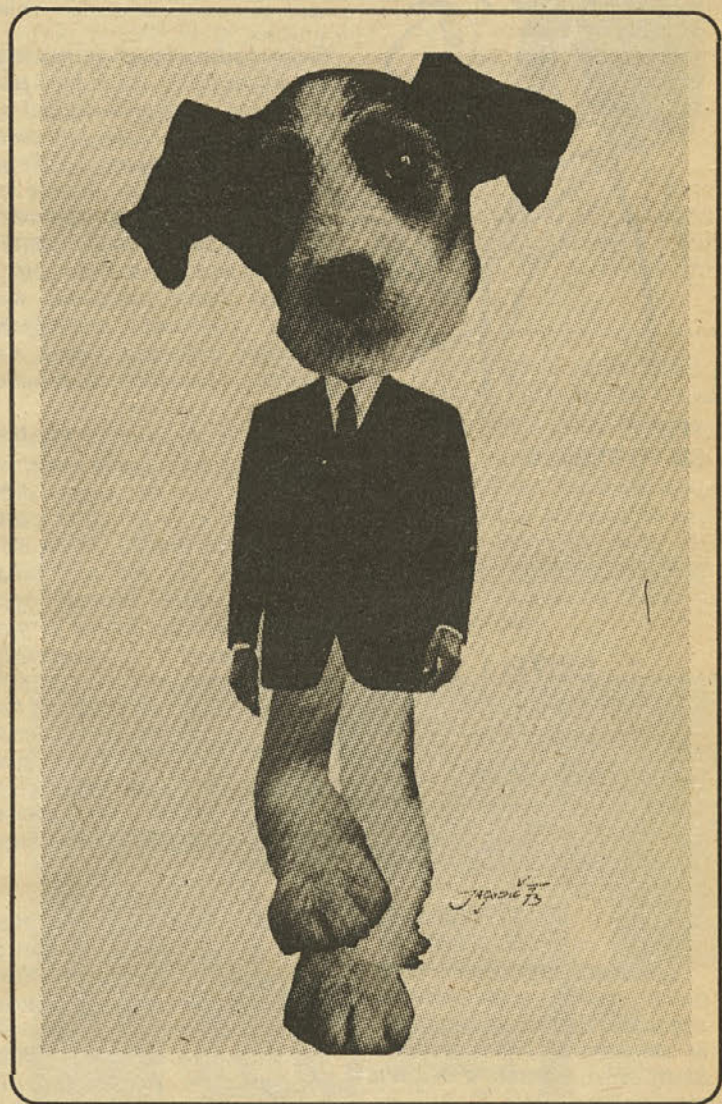
Druga, obsežnejša razstava bo vsebovala dokumente in številno slikovno gradivo o delovanju slovenskih šol v večjih begunskih taboriščih, kot so: Bruck ob Litvi, Steinklamm, Gmuend, Wagner, Strmišče pri Ptujju in v manjših begunskih naselbinah na Češkem, Moravskem, Nizje Avstrijskem in Štajerskem. Razstava bo obsegala čas od 24. 5. 1915, ko so bila v slovenskem časopisju objavljena prva poročila o beguncih do konca vojne 1918 ali do razpusta primorskega begunskega taborišča v Strmišču pri Ptujju dne 31. 1. 1922. Ko je izbruhnila vojna z Italijo in je nastala soška fronta, so avstrijske oblasti izseljevale civilno prebivalstvo z vojnega območja. Izseljenih je bilo okrog 80.000 Slovencev. Nekateri pred vojno ustanovljeni slovenski učni za-

vodi so se iz ogrožene Gorice preselili skupaj z učitelji in učenci v varnejše kraje v notranjosti Slovenije, po begunskih taboriščih pa je bilo ustanovljeno za naše otroke več rednih ljudskih šol, ustanovljene so bile obrtne šole, zaposlovni tečajji, strokovni tečajji, otroška zavetišča in otroški vrtci.

Z razstavo o begunskem šolstvu je povezana tudi manjša razstava ob 50-letnici Gentilejeve reforme, ki je bila uzakonjena 1. 10. 1923. Ime je dobila po takratnem prosvetnem ministru, fašistično usmerjenem filozofu Giovanniju Gentileju. Ta reforma je do leta 1926 spremenila postopno vse slovenske šole v italijanske, z njo so Slovenci izgubili še tiste svoje šole, ki so jih v povojnem obdobju s težavo obdržali.

Razstava bo odprta 27. novembra, ob 11. uri v prostorih muzeja.

TATJANA HOJAN

Tovariš iz administracije, ki je ob šefu ponižen kot psiček, na stranke pa laja kot pes

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA PROSVETO IN KULTURO

RAZPIŠUJE ZA UDELEŽBO NA POLETNIH TEČAJIH ZA UČITELJE V LETU 1974

- naslednje štipendije:
1. enomesečno štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Belgiji;
 2. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju bolgarskega jezika;
 3. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju češkega jezika v Pragi;
 4. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju češkega jezika v Brnu;
 5. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju slovaškega jezika v Bratislavi;
 6. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju danskega jezika;
 7. dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Sevru, od 15. januarja do 5. februarja;
 8. štiri enomesečne štipendije za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Besanconu;
 9. dve dvomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Grenoblu;
 10. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju italijanskega jezika v Perugi;
 11. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju madžarskega jezika;
 12. šest enomesečnih štipendij za udeležbo na tečaju nemškega jezika v Leipzigu;
 13. dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju poljskega jezika v Varšavi;
 14. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju romunskega jezika v Sinaji;
 15. pet enomesečnih štipendij za udeležbo na tečaju ruskega jezika v Moskvi, od 1. do 31. julija;
 16. več enomesečnih štipendij za udeležbo na različnih tečajih ruskega jezika med šolskim letom;
 17. enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju „Moderna Švedska“ na Švedskem;
 18. pet enomesečnih štipendij za udeležbo na tečajih angleškega jezika v Veliki Britaniji;
 19. tri enomesečne štipendije za profesorje nemškega jezika za udeležbo na poletnih tečajih v Zvezni republiki Nemčiji;
 20. enomesečno štipendijo za izpopolnjevanje znanja nemškega jezika za profesorje negermaniste v Zvezni republiki Nemčiji.

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

Pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

UČITELJ BREZ UČBENIKA — KAKOR KOVAČ BREZ KLEŠČ

Ljubljana, gimnazija s pedagoško smerjo, staro kamnito stopnišče, kabinet za zgodovino in zemljepis in črnolaso dekle. Skozi ozko odprtino v vratih je pritorilo srednjo Evropo vrisano na papir. Počakala sva, da je druga vžigalica v njegovih rokah zagorela in se lotila zadeve. Brez splošnih vprašanj na več ali manj splošne teme! V začetku pogovora bi bila misel prof. IVANA KRIŽNARJA opozorilo; v slabi uri se je spremenila v obžalovanje. Najpomembnejše je vedeti, kaj pravzaprav želiš — potreben je sistem.

„Tudi naša pedagoška vodstva bi morala vedeti, kaj želijo in kaj je mogoče narediti. Sistematično uresničevanje mora imeti pred seboj perspektivo. Izogibati se moramo naglice. Tako bi lahko dosegli tudi pri pouku narodnoosvobodilnega boja pri predmetu zgodovine večjo kakovost. Mi pa si pogosto želimo prehitrih rezultatov...“

Hočem spoznati njegovo vsebino med pedagoškim in raziskovalnim delom. Ni mi težko razumeti, da je oboje tesno povezano. Raziskovalnega dela tudi potem, ko ni več služboval na inštitutu za zgodovino delavskega gibanja, ni povsem opustil. Sicer pa, saj mora biti življenje eno samo raziskovanje.

Svojo „radovednost“ je namenil zgodovini NOB. Bil je med partizani; vsi v njegovi družini so bili v gozdovih. Živel je v generaciji z jasnimi smotri. Ljudje so vedeli, kaj hočejo. Smotri so ostali jasni tudi danes. Hočemo, da bodo v resnici delovni ljudje odločali in da bo to odločanje v njihovo korist. Hočemo svobodno osebnost, svobodnega človeka, svoboden narod, napredek — socialistične odnose.

„Zdi se, da današnja mladina nima pred seboj jasnih smotrov. Premalo ve, da samo delo ustvarja in da je temelj za splošni napredek družbe. Srečo išče zunaj tega. Od tod tudi nekatere nejasnosti. Premalo opozarjamo na tisto, za kar se moramo bojevati — si prizadevati. Kljub vsemu vemo, da se tudi mladina lahko navduši za določene smotre, toda smotri morajo biti povsem jasni. Ne gora resolucij in precej manj uresničitev v praksi, v vsakdanjem življenju. Mladi potrebujejo zgled!“

Sledim njegovemu pojasnjevanju, ko zatrjuje, da ima predmet zgodovine zelo pomembno vlogo pri prebujanju zavednosti ljudi. Toda omenjena vloga bi morala postati na naših šolah se pomembnejša. Dijaki morajo iz konkretnih problemov spoznavati določene zakonitosti. Profesor Križnar, ki poučuje tudi predmet „Temelji družbene ureditve“, kamor sodi poglavje o gibalnih silah družbenega razvoja, ugotavlja: „Povzetke iz določenih poglavij sociologije dojemajo dijaki zelo težko, če ne poznajo zgodovinskih osnov družbenega razvoja. Gre za spoznavanje materialnega razvoja sveta in družbe in s tem v zvezi za dialektično povezanost. Ne gre za to, da se dijaki naučijo nekaj podatkov s kupom letnic. Faktografija v šolah se opušča. Dijaku je treba prikazati silnice, ki so vplivale na določen problem in njihov obseg. Profesor Križnar meni, da je to osnovni namen pri poučevanju zgodovine.“

Dovoliva si nekaj konkretosti.

„Opaziti je, da prihajajo učenci iz osnovnih šol s slabim znanjem zgodovine. Verjetno se v osnovni šoli pogovarjajo o mnogih zgodovinskih problemih, iščejo rešitve, ob tem pa je premalo trdnosti in vztrajnosti. Zgodi se, da učenci ob takem delu ne spoznajo niti osnovnih zgodovinskih dejstev.“

Njihovo znanje zgodovine je nekaj meglene. Dejstva in metode raziskovanja morajo biti konkretnije. Družboslovje le

zati vzroke, ki so privedli do razpada stare Jugoslavije in ne samo potek dogodkov. Opisi z mnogimi datumi zagotavljajo

je v šoli premalo. Vse to je lahko tudi zaskrbljujoče, čeprav pravimo, da smo osnovno solo reformirali.

Na žalost se metoda poučevanja zgodovine še ni bistveno spremenila. Za poglobljanje imamo premalo časa. Ostaja nam možnost, da v frontalni pouk vključujemo prebiranje najrazličnejših zgodovinskih virov, da z dijaki razpravljamo...

Za zgodovino v četrtem razredu gimnazije nimamo primerne učbenika. Profesor je primoran posredovati predavanja tako, da si jih lahko učenci zabeležijo. Morda bi bilo treba spremeniti učni načrt tako, da bi v četrtem razredu gimnazije obravnavali samo drugo svetovno vojno in poveljni razvoj. Kljub vsemu... potrebovali bi učbenike in priročnike. Učne načrte velikokrat spreminjamo; potrebno bi bilo vedeti, kaj pravzaprav želimo. Brez učbenikov smo kakor kovač brez klešč!“

Razmišlja o novem učnem načrtu za poučevanje zgodovine na gimnazijah. Največ problemov je vtikanih v obseg učnega načrta. V novem učnem načrtu so navedene učne teme, ki za prve tri razrede ne obsegajo niti šesti strani. Za četrty razred je navedenih tem za več kot šest strani. Ob enakem številu ur v vseh razredih postane ta podatek pojem nesorazmerja.

„Sistem mature nas temu, da kljub pomankljavemu času obravnavamo narodnoosvobodilni boj precej meljito. Primorani pa smo hiteti. In spet: za poučevanje zgodovine NOB nimamo učbenikov. Kako naj učitelj razloži osemdesetih urah pouka, likor jih je na voljo v šoli? Naj se omeji na prebranje dogodkov (enciklopedično nje!) ali na neke ključne bleme?“

Sprašujete me, kdaj je bil zadovoljen s svojim delom? Kadar ugotovi, da so dijaki do določenih znanj v idejnem pogledu sprejeli svoja. Ta spoznanja jim smejo biti vsiljena. Na pouku dejstev morajo dojeti bistvo. Tega ne smejo imeti za pravi propagando, pač pa morajo biti za te težnje tudi pravilni zavzemati se ostali. Mnogokrat poudarjamo formalne strani, ne pa resnične interesov. Kaj so sploh interesi? Govorimo o idejnem pouku. Kdaj se bo ta ideja začela dosledneje uresničevati v šoli in vsem družbenem življenju?“

Dijake je treba navajati na to, da študirajo sodobne bleme družbe in sveta, v katerem živijo. Dijaki gimnazij pedagoško smerjo v Ljubljani dobivajo tedenska poročila. Razmnožijo jih za vse razrede in jih obravnavajo v skem klubu OZN. Učitelji imajo na voljo le širok učni gram in skromno število učnih ur.

Foto: S. Teršek

ni tako preprosta zadeva, kot si nekateri v osnovni šoli predstavljajo. Torej... pouk v osnovnih šolah je preveč zapleten!“

Te misli je mogoče razumeti tudi tako, da pri pouku zgodovine v osnovnih šolah majka sistem dela. Včasih je obravnavana snov prepuščena osebnim volji, odnosu učitelja do določenega poglavja v učnem načrtu.

„Pri pouku zgodovine v osnovnih šolah je treba prika-

samo skorajšnjo pozabo. Potrebno bi bilo pokazati, da je imela Komunistična partija med NOB resničen stik z množicami, kot ga ni imela prej niti pozneje. Interesi KPJ so se resnično v celoti pokrili z interesi ljudstva. Na teh osnovah je lahko zrasel množični odpor ljudstva. V osnovnih šolah bi bilo treba prikazati tudi najrazličnejše oblike tega odpora — pobudo ljudskih množic. Vse to je pri nas preveč pozabljeno. Nekoliko bolj je obdelan okupatorjev teror. Rast, širjenje, množičnost, potek in značaj NOB — ljudske revolucije, tega

Štefan Küzmič

Ob proslavljanju 250. obletnice rojstva

Letos praznujemo 250. obletnico rojstva pomembnega prekmurskega učitelja, buditelja slovenstva in protestantskega pisca Štefana Küzmiča, ki je aktivno in vsestransko deloval vse življenje med svojimi rojaki v slovenskih naselbinah na Madžarskem.

Štefan Küzmič se je rodil leta 1723 v prekmurski vasi Strukovci, ki leži ob potoku Ledavi, 14 km severozahodno od Murske Sobote. Natančnejših matičnih podatkov o njegovem rojstvu in otroštvu ni, ker so bili po vsej verjetnosti v dobi rekatolizacije uničeni ali pa so se izgubili.

Osnovno šolo je obiskoval v Ivanovcih (Sv. Benedikt v Prekmurju) in Radgoni. Leta 1733 je prišel v višjo evangeličansko šolo (ali evangeličanski licej) v Sopron, odtod pa leta 1739 v Győr in pozneje v Bratislavo, kjer naj bi končal teologijo. Iz dokumentacije, raztresene po župnijah in arhivih, je moč ugo-

toviti, da se je prav v Bratislavi v prvi polovici 18. stoletja izšolala prva pomembna skupina prekmurskih protestantskih solancev, ki je s svojim delovanjem pozneje bistveno vplivala na kulturno in nacionalno usmerjenost panonskih Slovencev. Ti solanci so bili pozneje večinoma vsi duhovniki. Med njimi so predvsem: Adam Berke, Štefan Küzmič, Ivan Balazic, Mihael Gomboši, Jurij Kučan, Mihael Bakoš in Mihael Lepoš.

Dr. Pusztay, evangeličanski župnik v Šurdi, meni, da je Küzmič najbrž študiral tudi na nemških univerzah v Wittenbergu in Halle. To je tudi možno, saj je poleg materinsčine še zelo dobro obvladal nemški, grški, latinski in madžarski jezik.

Po uspešno končanem solanju je Küzmič ostal nekaj let v Požunu, po vsej verjetnosti kot vzgojitelj v licejskem konviktu in tako ostal na Madžarskem.

Leta 1751 je bil v „hiresnoy artikularskoj fari“ v Nemes-Csoiu v šopronski županiji kot učitelj ali rektor scholarcha (šolski rektor). Tu je tudi pričel s svojim literarnim in pedagoškim delom — sestavo učbenikov. Toda kot rektor ni ostal dolgo. V Nemes-söju je bil tri in pol leta. Superintendent Nemeth Samuel ga je 26. maja 1755 posvetil za duhovnika in istega leta je že postal pastor v Šurdu v somogyski županiji na Madžarskem, kjer je bila tedaj slovenska naselbina.

Življenje mu ni prizanašalo. V obširnem latinskem nagrobnem napisu beremo, da je Küzmič v mladosti dvakrat komaj ušel smrti, trikrat pa tolovajskim rokam. Požar mu je uničil tudi hišo v vasi Patro. S hišo je zgorela tudi skoraj tretjina abecednikov in precejšnja knjižnica. Bolan na pljučih je umrl 22. decembra 1779 v Šurdu, star 56 let.

Že kot učitelj je leta 1752 izdal „Slovenski mali katekizem“ (Szlovenszki mali katekizmus). Naslednje leto je izdal „Slovenske abecedne in računске knjige“ (Szlovenszke abecedzke knjige i racunszke kni-

ge). Ob požaru mu je zgorela skoraj tretjina teh učbenikov.

Ohranjeni sta dve Küzmičevi deli, o štirih (dveh slovenskih in dveh madžarski aritmetiki ter knjigi z naslovom Verolozia — pogovori o sedmih veroizpovedih, pa vemo kvečjemu le to, da jih je napisal, in sicer iz omembe v latinskem epitafu in iz pričevanja Jurija Hrabovskega (Presbyteriologia 1816, šopronska licejska knjižnica). Prese- neča pa nas ugotovitev, da nobene teh dveh ne navaja Mihael Bakoš, Küzmičev neposredni naslednik v Šurdu, medtem ko obe ohranjeni knjigi beleži z letnicama in krajem izdaje (Štefan Barbarič). Morda jih ne omenja zato, ker so šolski učbeniki in nimajo kake tesnejše zveze z nabožno literaturo.

Leta 1754 je v Halle anonimno izdal „Vore krsztzanszke kratki navuk“ (Kratki nauk krščanskega verovanja). Avtorstvo tega dela je izpričano v predgovoru „Novega zakona“. Da se je lotil tega dela, navaja v predgovoru pomanjkanje duševne in duhovne literature. Delo obsega 274 strani. V njem je

zbral odlomke iz sv. pisma, po Lutrovem Malem katekizmu podaja v šestih delih krščanski nauk, na zadnjih 30 straneh pa objavlja molitve in 19 iz nemščine prevedenih pesmi.

Kot duhovnik je Küzmič za svoje rojake prevedel iz grščine še Novi zakon in ga izdal leta 1771 v Halle. Zanimanja Prekmurcev za to delo je bilo tolikšno, da je prevod doživel kar pet izdaj (1771 Halle, 1817 Posun, 1848 Koszeg skupaj s Trplanovimi Psalmi, 1883 Dunaj, 1928 Beograd-Zemun). S tem prevodom je Küzmič položil, kot trdijo literarni zgodovinarji, temelj domačemu jeziku, prekmurskemu narečju, obenem pa zoraal v slovenstvo, duhovno in slovnično področje veliko in mogočno brazdo. Ta prevod je nedvomno največja in neprecenljiva velika kulturna zakladnica jezika ljudstva med Muro in Rabo. Nekateri trdijo, da je Küzmič prevajal tudi Staro zavezo.

Poudariti moramo, da se ni opravljena raziskava protestantizma v Prekmurju in posebno ne naših zamejskih protestan-

tov, kakor tudi ni še povsem raziskana zgodovina solstva pedagogike v Prekmurju. Veliko dokumentacije in dragoceno gradivo s podatki je še po raznih arhivih na Madžarskem, ki bi bolj pomagali osvetliti prestantizem v tem delu Slovenije.

Okoli 24.000 slovenskih protestantov je takrat ostalo na Madžarskem, ki so govorili slovensko, toda niso imeli svojih slovenskih knjig, razen kolikor so uporabljali knjižice iz Krške in Hrvaške; zato je nekateri prekmurski izobraženci začeli pripravljati dela v domačem jeziku razumljivem narečju jeziku.

Z gotovostjo lahko sklepamo in trdimo: to, kar je Priljub Trubar za Slovence, je Štefan Küzmič za Prekmurce. V šoli in verski vzgoji je videl moralni napredek in kulturni dvig slovenskega ljudstva, zato je poskušal vse svoje življenje pomoči v izobraževanju toliko let zatonega ljudstva v matični domačini in v madžarskih slovenskih naselbinah.

RADIO IN ŠOLA

Pošteno ga je zašila (kako pravimo in kako bi bilo v resnici) Darja Guzej, 6. c, osnovna šola Celje

tiste dni, ko boš hodil žalosten naokoli, ko boš iskal tu na podstrešju zatočišče pred novim bridkim spoznanjem — kao odrasli velikokrat ne delajo tako, kot govorijo.

ODRASLI TAKO, KAKO PA MI

Izredno kritično so se dijaki koprške gimnazije pogovarjali o razliki med besedami in dejanji.

V puberteti pride do krize v odnosih med mladostniki in odraslimi. Otroci, ki pravzaprav niso več otroci, ampak postajajo odrasli, začutijo močno težnjo po samostojnosti in se začno pogosteje upirati željam, hotenjem, zapovedim, zahtevam odraslih. Splošno razširjena in tradicionalna metoda avtoritetskega „vzganjanja“ ali usmerjanja otrok s pomočjo ukazov, zahtev, prepovedi, ki jih postavi odrasli, otrok pa se jim poslušno podredi, če noče biti kaznovan, začne v tem času izgubljati svojo učinkovitost. Ker otrok v tem času ne postaja podoben odraslim le po postavi, ampak tudi po različnih duševnih sposobnostih, ga žene povečana težnja po samostojnosti, začne se čutiti bolj odraslega in bolj sposobnega, da ravna neodvisno in samostojno. Zelo se mu razvije sposobnost abstraktnega mišljenja, kar mu omogoča prvi vpogled v mišljenje in čustvovanje ter težnje odraslih. Postaja sposoben razumsko razlikovati, katere zahteve, zapovedi, prepovedi, ki mu jih dajejo odrasli, so razumno utemeljene in moralno ali estetsko ali s kako

drugo vrednoto upravičene in katere ne.

Razlikovati začenja tudi to, katere zahteve, pravila, obveznosti veljajo za vse ljudi in katere skušajo nalagati le njemu, medtem ko se jih sami ne držijo.

Vzgojiteljeva avtoriteta, posebnost v mladostnikovih očeh, je zelo odvisna od tega, s kolikšno resnostjo in doslednostjo se sam drži načel, vrednot, norm, ki jih oznanja. Mladostnik pa bo pripravljen sprejemati in izpolnjevati zahteve le tedaj, če vidi v vzgojitelju avtoriteto. Nikakor ni dovolj, da so vzgojiteljeve zahteve do mladostnika same po sebi razumne in vrednotno dovolj utemeljene. Mladostnik se bo vselej vprašal, koliko te zahteve sam vzgojitelj jemlje resno, torej, kakšen je njegov odnos do ustreznih vrednot, norm, dejanj.

Avtoriteta odraslega — tista prava, racionalna in moralna avtoriteta — splava po vodi, če se besede in dejanja razhajajo. S tem pa odrasli izgubi možnost pozitivno vplivati na mladostnikovo vedenje in prepričanja, mladostnik pa zato pogosto ne glede na svarilne besede svojih vzgojiteljev zdrkne v različne socialno nezaželene oblike vedenja, v škodo sebi in drugim.

DUŠAN: Ja, in?

MANJA: Tebe pa človek ne more premakniti. Celo večnost smo se borili za to podstrešje — in zdaj, kakor da ni to nič, ko smo dosegli, kar smo hoteli.

DUŠAN: Saj, ravno to razmišljam: kaj bo zdaj drugače?

MANJA: Kaj bo zdaj drugače?! Vsaj nekaj ur na dan bomo daleč od starih. Zadihali bomo svobodno.

JAN: (od daleč) — Prostor pod soncem potrebujemo. In zdaj ga imamo.

DUŠAN: Upam, da ti ne bo kakšno sonce padlo v vedro!

JAN: Nič hudega! Bo ostalo za slabše čase. Za takrat, ko se bo starim posvetilo, da bi lahko tole kraljestvo za kaj „pametnega“ porabili. To se pravi: „smotno“, smotno bi ga uporabili. Vsaka stvar mora imeti svoj smoter.

MANJA: Vsaka, najmanjša stvar! To znamo na pamet in ne bomo pozabili. To nam je za popotnico v svet samostojnosti. Ampak, fanta, tu smo resnično samostojni. Zadihajta globoko. Celo uro na dan ali pa dve uri bomo preživeli brez strahu za svojo „neugnano“ rast. Poglejta, odrasla sem!

JAN: Ja, res! Do strehe se žeš. Še malo pa bom verjel, da ima tvoja mama prav, ko pravi: Manja, neprestano se vedeš, kakor da imaš tri leta.

MANJA: Hočeš reči, da zamenjujem dva življenjsko važna pojma: rasti in odrasti.

DUŠAN: Če ju ne zamenjuješ, potem povej, kaj pomeni tvoje vpitje: odrasla sem!

MANJA: Prvič, nisem vpila, ampak sem se samo veselila in se bom še zaradi vsega, kar spada pod točko drugič: odrasti pomeni znati že na pamet, npr.: da ima vsaka stvar svoj smoter, zato moraš tudi ti stvari smotno uporabljati, predvsem pa moraš smotno izkoristiti svoj delovni in prosti čas. Odrasti pomeni znati že na pamet tudi to: spoštuj delo svojih staršev, kajti od njihovega dela živiš, pozneje pa ti bo ostalo opremljeno stanovanje in avto — vse to bo tvoje. Odrasti pomeni znati na pamet tudi to: bodi tovariški in uvideven do sosedov. Če moreš, jim pomagaj.

DUŠAN: Si končala?

MANJA: Lahko še nadaljujem, če hočeš.

DUŠAN: Če boš nadaljevala ali ne, bi rad vedel, kaj je v tem, kar si naštel, slabega? Se ti ne zdi, da imajo naši stari prav, če nam tako govorijo?

MANJA: Prezgodaj si me prekinil, Dušan. Naštela bi lahko še veliko stvari, ki jih odrasel človek že zna na pamet, ali pa jih je izumil že sam — a vsemu sledi najvažnejše!

JAN: Sledi sklep: odrasel — pomeni predvsem na vse lepe nauke, ki jih dajejo mlajšim, tisti hip pozabiti, ko bi se moral sam potruditi in se po njih ravnati.

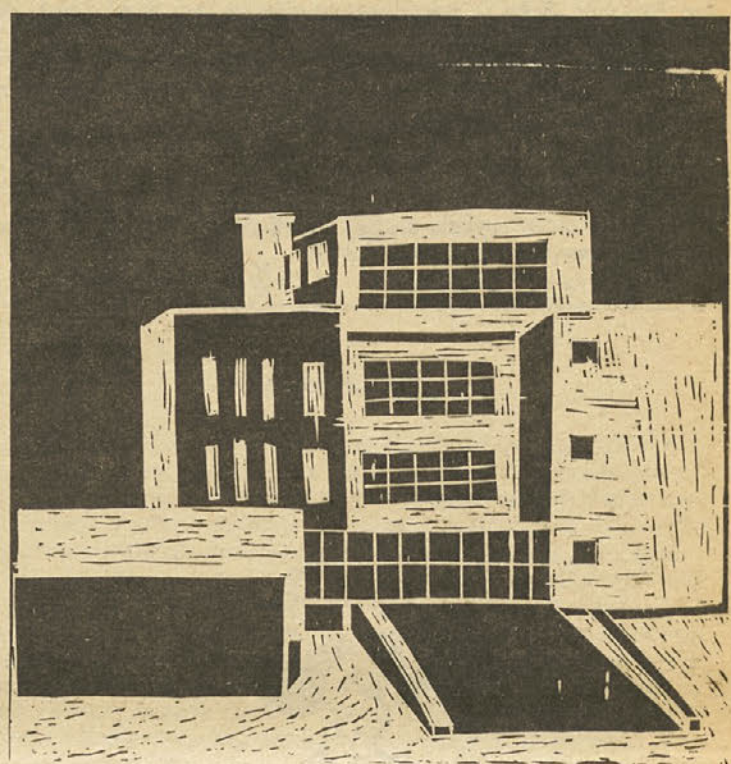
DUŠAN: Mislim, da sta zdajle krivična.

MANJA: Pa nisva. Bom šla kar po vrsti. Smotno izkoristi svoj delovni in prosti čas! Videla sem očeta in njegove prijatelje, ki so balinali na gostilniškem vrtu tudi v delovnem času. Spoštuj delo svojih staršev — ko sta dedek in pozneje tudi babica, umrla, so se oče in strici in teta za zapuščino skregali. S

teto še zdaj ne bi smela govoriti, ker nihče ne govori z njo. Je to spoštovanje dela svojih staršev? In še tisto — bodi tovariški in uvideven do sosedov. Če si zaželiš samote in miru pred sosedmi na vrtu, posadi ob meji breze, ki hitro rastejo — in nič zato, če zato sosed čez nekaj let ne bo imel več na svojem vrtu zelenjave. Ne bo mu zrasla, ker bo imel preveč sence. Tako je naredil naš stric. Zeliš še kaj?

DUŠAN: Dovolj, dovolj. Mislim, da še nisem odrasel, ker sem v nekatere stvari še verjel in še vseeno verjamem.

JAN: Da delajo odrasli vendarle tudi tako, kot govorijo... O, ohraniti moram tole sonce, ki mi je padlo v vedro, za

Naša šola — linorez, Boris Pelko, 8 c. os. šole Stane Žagar, Kranj

ALI ODRASLI DELAJO TAKO, KOT GOVORIJO?

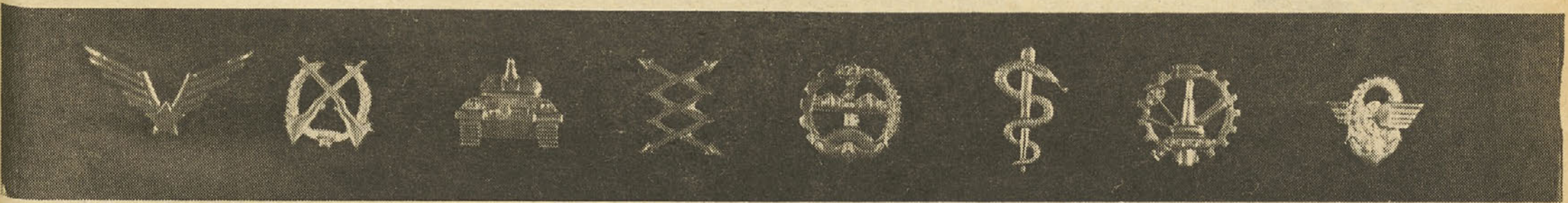
JAN: O, sonce moje! Še eno sonce in še sonce in še sonce... Sonce, sonce.

in drugo, ki je doma tu notri na podstrešju. To je zdaj naše!

DUŠAN: Dobro, pa kaj hočeš zdaj? Boš premalal vse s to žolčno barvo?

MANJA: Poslušajta, kako čisto drugače se sliši sem promet z ulice — tako jasno in tako daleč. Ne doseže nas ropot. Kako lepo je tu! Vse, kar je zunaj, se nas ne tiče. Sami smo. Poslušajta, sami smo!

JAN: Hočem? Imam! Ne razumeš? Imamo! Eno veliko sonce, ki je doma tu nad streho

PRIPRAVE MLADIH RADGONČANOV NA SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR

Tisti, ki so preživeli katerokoli vojno, so si ob njenem koncu neizmerno želeli, da se kaj podobnega ne bi nikdar več ponovilo. Njihove želje so po navadi potrjevali v slovesnih izjavah diplomatski predstavniki nekdanj sprtih strani in taki, ki naj bi bili poklicani za stražarje miru v svetu. Toda pomagale niso niti želje niti slavnostna besedila. Ljudje, pripadniki posameznih držav in — še bolj — nosilci različnih ideologij so se spopadali vedno znova in se še spopadajo. Zdaj smo, žal, spet priča obnovljeni vojni na Bližnjem vzhodu. Na Bližnjem vzhodu živi narod, za katerega vemo, koliko gorja je prestal. Moral je skozi preizkušnjo nečlovečnosti v nacističnih taboriščih, moral je poizkusiti na sebi, kaj je to genocid. Toda prav ta narod je, ko so mu določili domovino, postal nerazumljivo napadalen. Kot da bi hotel ponoviti napake osvajalcev iz zgodovine, ki so po omamnih uspehih neslavno propadali. Najbolj žalostno pa je, da dirigirajo simfonijam bojevanj malih narodov veliki dirigenti iz ozadja, dirigenti, ki tako radi poudarjajo, da hočejo samo mir, kot so ga vedno hoteli — dokaz za to naj bi bile njihove slovesne izjave po končanih vojnah — ne dopuščajo pa, da bi bili posamezni narodi izpostavljeni krivicam. Seveda, če osvajaš, in se hočejo za sužnjenci na osvojenem ozemlju

osvoboditi, je to krivica za osvajalca... Kakšna logika!

Dovolj imamo izkušenj za trditev, da je mir nenehno ogrožen, pri tem pa so majhni narodi v največji nevarnosti. Zato je naša država med prvimi v svetu, ki brezpogojno zahteva trajen mir, za spore v mednarodnem življenju pa miroljubna pogajanja. Vendar, ker so na svetu vodstva držav s povsem drugačno miselnostjo, smo se zaradi etičnih razlogov dolžni opredeljevati za pravični boj vseh, ki so že dolga stoletja ali kratek čas podrejeni tujim silam. Predvsem pa se brezpogojno zavedamo, kakšne so v svetu sile in interesi, zato moramo misliti tudi na svojo varnost.

Jugoslavija je socialistična skupnost majhnih narodov, ki so si v ognjenem obdobju svoje revolucije priborili nadvse pomembni moralni vrednoti — bratstvo in enotnost. Zanju so veliko žrtvovali, zato ju čuvajo na vseh področjih in seveda tudi pri obrambi domovine. Vamost Jugoslavije je nedeljiva, zanjo so zainteresirani vsi njeni državljani. Če bo treba, se bodo borili, ne glede na to, kateremu narodu pripadajo. To je temeljno načelo naše varnosti. Zato smo uvedli organizacijo obrambe, ki jo imenujemo splošni ljudski odpor. Vanjo so vključeni vsi, moški in ženske,

mladinke in mladinci, in po svojih močeh tudi otroci.

Pred nedavnim sem se pogovarjal o organizaciji splošnega ljudskega odpora v Gornji Radgoni, s tovarišema Zdravkom Stolnikom, predsednikom občinske konference Zveze mladine in Danilom Minkovičem, poklicnim sodelavcem v poveljstvu partizanske enote. Prosil sem ju, naj mi povesta, kako je mladina vključena v obrambo domovine v domačem okolju. Povedala sta mi, da so mlade že v začetku, ko smo začeli uvajati to obliko pripravljenosti pri nas, vključili v ustrezno izobraževanje. Tako so uvedli pouk obrambe in zaščite v didaktični proces v šolah, ki pripravljajo mlade ljudi za gostince in slatinarje. Štiriletnih srednjih šol v občini ni. Podobno seznanjanje z vojaškimi in obrambnimi veščinami pripravljajo tudi za mladino, ki ni vključena v šole, torej za kmečko in delavsko. Pouk je na dovolj visoki ravni, tako da usposablja prihodnje kadre za partizansko enoto. Poudariti velja, da so v Gornji Radgoni dobro povezali aktivne in rezervne vojaške starešine z mladino. Dogaja se celo, da mladi pri akcijah, ki pomenijo praktično preizkušanje obrambne pripravljenosti, kot so na primer orientacijski strokovni, sami vabijo vojaške strokovnjake k sodelovanju. V takšnih akcijah so vedno zraven tudi graničarji, s katerimi mladi tesno sodelujejo. Mladi civilisti ter vojniki se srečujejo na proslavah ob praz-

nikih in na športnih ter drugih tekmovanjih. Precej težje pa je z neorganiziranim prostim časom

V radgonski občinski skupščini vedo, da bodo mladi ljudje za splošni ljudski odpor dobro

Foto: F. Modic

vojakov. Ko ti zapustijo prostore, v katerih sicer živijo, da bi po svoje preživeli ure, ki jim po pravilih pripadajo, se pravzaprav nimajo kam dati. Ne morejo se razvedriti, kot bi se želeli. Za to bi lahko kaj naredila Zveza mladine, vendar se za sedaj misli in besede še niso spremenile v dejanja.

priljubljeni le tedaj, če jih bodo vključevali v dejavnosti, ki jih je moč v vojaškem spopadu s pridom uporabiti. Zato se trudijo, da bi čim bolj razgibali športno življenje v celoti, posebno pa se borilne športe ter strelstvo in radijski amaterizem. Veliko so že naredili, radi pa bi še več, a kaj ko jim manjka denarja. Res,

stara pesem, toda na žalost jo moramo vedno znova ponavljati. Težave so tudi pri nabavljanju orožja, potrebnega za strelsko dejavnost. To je huda pomanjkljivost, saj je prav strelstvo temeljnega pomena pri usposabljanju mladih za odpor. Poleg tega gre za privlačno dejavnost, toda navdušenje zanjo hlapi ob pomankanju denarja.

Morda bodo Radgončani imeli več sreče pri množičnem organiziranju taborništva. V Radencih taborniška organizacija že kar dobro deluje, drugod bodo morali storiti še marsikaj, da bo taborništvo živelo. Za zgled so jim lahko taborniki z levega brega Mure v severovzhodni Sloveniji, saj so dobro organizirani in predvsem blizu. V bližnji prihodnosti bodo organizirali tudi predavanja o raznih oblikah odpora proti napadalcu, o posebnostih vojskovanja ter o vojni tehniki, zlasti o novih orožjih. Predavatelji bodo diverzanti iz partizanske enote.

V občinskih merilih tako mladino uspešno vključujejo v obrambno pripravljenost, pri čemer ima nemajhen delež tudi upravni organ za narodno obrambo, niso pa čisto zadovoljni z odbori za splošni ljudski odpor v krajevnih skupnostih. Ti bi za mladino, ki živi na njihovih območjih, lahko naredili več, saj jo „imajo pri sebi“, hkrati pa bi razbremenili osrednje organizacije, ki so najbolj zaposlene s pripravami odpora na občinskem območju.

SKUPINSKA SLIKA

FIŽOLČEK

Micika je bila najmanjša, zato smo jo klicali Fižolček. Ne samo da je segala večini komaj do ramen in da je bila drobna. Tudi plaha je bila. Ne vem, če je bilo čisto tako, spomin človeka v nekaterih podrobnostih tudi vara, toda Micike sem se zmeraj spominjala kot tiste, ki je hodila po prstih.

K Zlati kaplji je pristopila po petindvajsetih letih precej odločno. Njeni koraki so bili še vedno drobni, a so trdo zapeli v veži, vrata pa je odprla na stežaj, kakor da bodo vstopili trije.

„Zdravo!“ nas je pozdravila in vprašala: „Ste že vsi?“

Njen glas je bil ukazovalen in ves čas se mi je zdelo, da bi nas najraje postavila v vrsto in preštela. Očitno je bila vajena ukazovati.

Kasneje nam je povedala:

„Upraviteljica sem.“

„Koliko jih imaš na šoli?“ je hotel vedeti Janko.

„Šest, če ne štejem snažilke,“ je rekla Micika.

„Pa te ubogajo... če ne štejem snažilke?“

„Nisem sitna,“ je rekla Micika. „Rada pa imam red.“

„Le kje se je vzela taka odločnost v tem plahem telesu?“

Prav nič ni zrasla v teh petindvajsetih letih, kar je razumljivo, a se tudi zredila ni, kar je prav nenavadno. Njena vitkost pa je postala nekam žilava. Nosila je siv klobuk, ki je spominjal na čelado, zato je bila še najbolj podobna komandantu na vojskih manevrih. Siv klobuk in zlojljiv dežnik v roki, s katerim je dajala poudarka svojim besedam. Tako je zamahovala z njim na levo in na desno, da sem jo zaprosila:

„Odloži ga no, na polico, Micika, da bomo bolj varni!“

Včasih bi bila po prstih stopila do police in položila dežnik tako, da bi ga še videti ne bilo več, tokrat pa je vprašala:

„Te moti?“

In nazadnje privolila:

„Naj bo!“

In je od daleč zagnala dežnik med rute in klobuke, da so se razpršili kakor jata preplašenih kokoši.

župnišče in krajevni urad na gričku, kakor da se stegujejo nad strehe navadnih hiš, in vsakdanje življenje, ki se nikoli noče povsem ujeti z zahtevami oblasti, ne cerkvene ne posvetne ne šolske.

Miciki so dali najslabši razred. Na vsaki šoli boste našli najslabši razred, ponekod si ga učitelji kar sami naredijo. Ampak ta, ki so ga namenili Miciki, je bil zares slab. Zaradi Munde, ki se je vsem upiral in ki je učiteljico, ki ga je z ravnilom krcnila po prstih, odnesel na dvorišče in jo posadil v koprive.

Munda je bil na pogled dedec, ne otrok. Skoraj za glavo je bil višji od upravitelja in širok čez ramena. Doma je prestavljal vozove, v šolo pa je hodil samo zato, ker je moral, ker je sicer grozila denarna kazen. Saj veste, kako je z denarjem na mali kmetiji. Oddolžil se je tako, da je učiteljicam paral živce. Vse mogoče in nemogoče je počel v razredu, zbujal je smeh in veljal je za junaka.

Zelo netovariško, boste rekli, da so poslali našega Fižolčka prav v ta razred. Ampak taki smo vsi. Kar spomnite se!

Micika je vstopila kakor ptička, najbrž po prstih, in razred je najprej umolknil, to je bila radovednost, potem pa je zašumel. In Munda je vzel svinčnik in začel z njim tolči po klopi, takole v enakomernih presledkih. To je bila ena njegovih priljubljenih iger.

Micika ga je najprej opomnila.

Nič.

Potem ga je prosila.

Spet nič.

Nazadnje se je sklizevala na socialistično zavest, na tovarštvo in na Leninov izrek, ki je visel na zidu.

Se zmeraj nič.

Kaj pa je bilo temu telebanu za Leninov izrek, za tovarštvo in za socialistično zavest!

Micika je stopila k zadnji klopi, tam je kraljeval Munda, in mu ukazala, naj vstane.

Munda se je zares lenobno dvignil.

„Stopi k tabli!“ je nadaljevala Micika.

In Munda se je v resnici premaknil. Spakljivo se je zibal in drsal s težkimi okovankami po gladkem parketu, kdove kakšno norčijo je imel v mislih. Miciki se je zdelo, da se fant prepočasi lomi, prišla ga je zadaj za hlačni pas in ga potisnila proti katedru. Ne posebno močno, pa vendar...

Kakor je bil Munda silak, posebno spreten ni bil. Ob nepričakovanem sunku mu je na gladkem parketu spodrsnilo, z nogami naprej se je zapeljal proti mizici z univalnikom, ta se je prevrnila nanj in lavor, poln vode, seveda tudi. Munda je kakor polit kužek obležal sredi mlake.

Micika nam je rekla, da jo je bilo na smrt strah. Zadnjikrat v življenju se je bala, kaj bo. Toda razred se je zasmejal, tokrat Munda, ne učiteljica, zasmejala se je še Micika in strah je minil. Munda se je molče pobral in zapustil razred. Nikoli več ni nagajal, še prijatelja sta postala z Miciko, saj ji je prinesel s trgatve košarico grozdja, kar se še ni zgodilo. Micika je imela pa tudi razumevanje zanj, saj mu ni pisala neopravičene zamude, ko je izostal, ker so kopali krompir, kar se na tej šoli tudi še ni zgodilo.

Nobena vzgojnega načela ne poznam, s katerim bi se ujemalo Micikino ravnanje, zato ga ne bom ocenjevala. Kar sami sodite o njem. Res pa je, da je postal Micikin razred eden najbolj delavnih. In da sta Miciki v enem dnevu zrasla samozavest in ugled. In da so jo postavili za upraviteljico, ko je stari upravitelj odšel v pokoj.

„Nisem sitna,“ nam je zatrjevala Micika, „rada pa imam red.“

Jaz pa iz izkušnje vem, da so najbolj strupeni prav tisti upravitelji, ki se hvalijo, da imajo radi red, in hkrati trdijo, da niso sitni.

MIHAELA SRŠENOVA

NEKAJ NADLOG IZ ŠOLSKIH NALOG

Bila je najpopolnejša patrolna ladja, kar jih je imela Zemlja. Na njej je bilo vse avtomatizirano. Moji podrejeni so samo nadzorovali kontrolne table drugih nadzornikov.

Hoteli so uničiti Zemljo, pa so si premislili. To bodo naredili Zemljani sami, ker se nenehno vojskujejo.

Ko bom general, se bom vozil s tankom orat njive. Naš traktor ne more orati ilovice.

Rad bi bil cestni pometač, ker ljudje odmetavajo vedno več vredne reči.

V mojem rojstnem kraju imamo dva gasilska doma, krave pa molzemo v drugi vasi.

Ko smo prišli v Ljubljano, smo si najprej ogledali leve, tigre in druge živali. Potem smo po mestu gledali ljudi. Bili so zelo krotki.

IVAN CIMERMAN

vsako jutro pri oknu nostalgčno opazuje učence na poti v šolo vse dotlej, ko ura odbije osem in ve, da ne bo nikogar več mimo.

Sama ni vedela, kako da je prvo jutro vzela s seboj knjigo, najbrž iz privzetega občutka, da gre pač v „čuvajnico“. Položila jo je na mizo, a tam je ostala neodprta. Tudi stol se ni utegnil za minuto ogreti. Po svoji stari navadi je šla med učence. Začuden so jo gledali, kot da je nekaj narobe, saj niso bili vajeni, da bi se jim čuvaj kakorkoli posvečal.

Toda čez nekaj dni je bilo učencem že kar prav, da jih je učiteljica iskala z očmi in besedo. Mnogi so se celo sami obračali k njej z izmišljenimi vprašanji, da bi jo zapletli v pomenek. Desetletna Darja je bila najbrž edina med njimi, ki jo je venomer gledala, ne da bi se ji upala reči besedo. Na učiteljčino vprašanje, kako ji gre, se je begotno nasmehnila in povsila oči, kot da ji je toliko svetlobe od blizu za trenutke preveč.

Nekega jutra je prišla Darja brez šolske torbe. Čudno vznemirjena je sedla kot v usodnem pričakovanju nečesa hudega, čemur ne moreš uteči. Nobene besede ni spravila iz sebe. „Pustimo jo lepo pri miru,“ je rekla učiteljica, ko je potrkalo na vrata. Zunaj je stala zadahana ženska podplutih lic in s torbo v roki.

— Pozabila je... Prosim, če jo pokličete za hip.

— Darja, pridi! jo povabi učiteljica skozi režo vrat.

— Neee! grozljivo vzkrikne Darja, se divje vzpne, kot da hoče predreti strop, nato pa zaviška trešči na tla.

Nenaravni krik s padcem je usekal kot strela v družino otrok, da je šokirana strmela v dekletce, zvijajoče se v krčih božjastnega napada.

— Še to!... je zajokala ženska med vrati in se opotekla k otroku.

ŠOLSKA TRGATEV

Moram se pohvaliti, dragi prijatelj, da sem tudi tokrat imel prav. Mar nisem vedno zatrjeval, da bo imela naša šola svetlo prihodnost, ko se bo bolj povezala s proizvodnimi organizacijami združenega dela? In zdaj je napočila ta prihodnost. Ti boš seveda dejal, da je zadeva z mariborskim Agrokombinom enkratni primer in da ena lastovka še ne prinese pomladi.

Ne moreš si predstavljati, s kakšnim „hura“ so sprejeli višji razredi vest, da bo prihodnjega dne odpadel pouk, ker bodo kolektivno odšli na trgatve. Z resnim delom je bilo konec. In kako nevoščljivi so bili tisti razredi, ki so morali ostati doma. Ni čudno, da naslednji dan tudi oni niso bili zbrani pri pouku, saj so v mislih spremljali sošolce na trgatvi.

Praviš, da lani nismo dovolili tistemu fantiču, da bi šel pomagat dedku, češ, dolžnost učenca je, da hodi v šolo, ne pa na trgatve. Le kako moreš primerjati oba dogodka, ti sploh ne veš, kaj je kolektivna akcija.

Da ni nihče vprašal staršev za mnenje, da so se otroci vrnili blatni do kolen, ker je prejšnjo noč deževalo in da so dobili enolončnico le tisti, ki so bili prvi pri kotlu, za druge pa je je zmanjkalo? Ne bodi malenkosten, mladino je treba osamosvojiti, utrditi in jo pripraviti za življenje.

Tvoji birokratski ugovori me pa res presenečajo. Pripoveduješ, kako naš tovariš svetovalec vedno prešteva opravljene ure, ki da morajo biti vse oštevilčene, in vztrajno opozarja, da je treba vsako zamudo nadomestiti. Prvič, tovariš svetovalec spreminja svoje mnenje o šolski administraciji, in drugič, ura trgatve je za učence več vredna kot uri matematike in slovenščine skupaj, pa če je tudi brez številke.

Tvoja pripomba o zapornikih

VELIMIR BATIČ

AFORIZMI

Narodni molk je mogoč samo v Ribji republiki.

Ko je stopil razrednik v delovski razred, ga je našel pod klopi.

Grobarji so nesmrtni zato, ker delajo revolucijo na pokopališču.

Gorje filozofu na oslovski farmi!

Domovina: ne dovoli, da bi bili tvoji ljubimci — evnuhi!

Dajte mi armado, ki bo slek vse druge armade!

Vsak bančnik bi bil rad razrednik v delavskem razredu.

Raketne glave naj kirurgi presadijo na vratove kroničnih generalov.

Medtem ko orli merijo višave, spodjedajo gosenice korenine.

Jezik topov ne rabi prevajalca!

Tisti, ki delijo svetove, puščajjo v njih svoje hlapce!

IVAN CIMERMAN

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

JUTRO V ŠOLSKI „ČUVAJNICI“

Kadar slišimo besedo čuvajnica, se takoj spomnimo čuvajnic ob železniških progah. Otroci in njih starši so ta pojem „ustoličili“ in z njim poimenovali skupno sobo za učence, ki v ranih urah zaradi odhoda školen v službo ne morejo biti sami. Študenta, ki je prva leta za skromen honorar hodil nadzirat učence, se je takoj prijel vzdevek „čuvaj“, ker res ni počel drugega, kot sedel in pazil, da se niso stegli.

Ker je imel fant tradicionalnemu pojmovanju čuvajske službe ustrezajoč nepristopen pogled, da so se ga otroci bali, je lahko vse svoje službene ure neovirano prebiral skripta, učenci pa so delali, karkoli se jim je zljubilo. Nekateri so še dremali, drugi so se mašili z ostanke zajtrka, nekaj jih je hitelo pisat naloge, le redkokdo pa je bil že toliko buden, da bi se mu ljubilo razgrajati.

Ko je študent diplomiral in odšel iz kraja, je „čuvajnico“ bolj iz usmiljenja kot iz potrebe po tistih dinarjih prevzela upokojena učiteljica. Prišli so jo prosit za opravičljivo pripombo, če bi ji vsaj za prehodni čas, dokler ne najdejo drugega, ne bilo odveč... Ona pa je ponudbo brez pripombe sprejela in sramežljivo zamočala, da

Ob zasilnem ležišču na nekaj stolih je hlipaje lovila Darjine drgatejoče roke, ne meneč se za šolarje, ki so morali opaziti njen odtepeža podpluti obraz.

— Oh, ta divjak...

— Kdo?

— Moj nekdanji mož, Darjin oče. Sinoči se je spet napil in prdivjal k nama.

— In kaj hoče?

— V zakonu z drugo nima otrok, pa si prilasča mojega, čeprav ga je sodišče prisodilo meni.

— Kaj se ne morete zavarovati pred njim?

— Kako, če pijan vdre v moje stanovanje? Uprli sva se mu in vidite, kakšna sem... Sklicala sem sosede, da so ga spravili iz hiše, a je še na cesti vpil, da bo že prišel do Darje. Tako je revica najbrž mislila, da je prišel ponjo in je dobila napad...

— Kako blagrujem te, ki naju gledajo, da imajo drugačne starše.

— Morda res, a najbrž bi bilo tudi bolje, ko bi vsega tega ne bili videli in ne slišali...

— Vem, a nisem mogla drugače. Oprostite!

— Glejte, napad že popušča. Čez nekaj minut bo toliko pri sebi, da jo bom lahko odvedla domov. Morala bo pač izostati iz šole, jaz pa iz službe. — Prosim, ne dajte se motiti.

— Nič, nič, saj to ni šola...

Hotela je reči: Saj smo samo v „čuvajnici“, a ni mogla do besede. Ozrla se je po učencih in zaskrbljeno pomislila: kako malo učitelji vemo, kaj vse morajo včasih naši učenci doživeti, še preden z njimi začnemo nov delovni dan...

JANEZ LAMPIC

Iz slepe ulice na amoupravno pot, kultura!

ZKPO mesta Ljubljana je postala družbena organizacija

Priznajmo, da je bilo vsestransko kulturno življenje naših ljudi vseh slojev doslej v slepi ulici. V najboljšem primeru lahko rečemo, da se je razvijalo stihijno, naključno. Podatki, ki so na voljo in veljajo za obisk bogate palete vseh kulturnih prireditelj, kažejo, da je sorazmerno malo ljudi, ki so redno deležni kulturnih dobrin in bi se čutili brez njih osiromašene. Boleče je, da prav ti ljudje, ki dajejo denar iz svojega osebnega dohodka za kulturo našega človeka, nimajo od tega nobene koristi. Pomanjkljivost vseh prizadevanj doslej je bila, kot kaže, v slabi organizaciji, razcepljenosti društev in nenadzorovanem „vrtičkanju“ kulturnih prireditelj različne kakovosti, tako na amaterskem kot na poklicnem področju.

Rešitev iz slepe ulice je v organiziranosti delovnih moči, si bodo prizadevale, da bo naš človek deležen kulturnih stvaritev naše skupnosti na vseh področjih, da bo kultura enično in ne le teoretično dostopna; v široko razviti mreži sodobne kulture — strokovnjakov, ki so bogatili kulturno vzgojo, pomagali oblikovati občutek kulture z upoštevanjem oblikovne posebnosti slojev. Kar je najvažnejše: omogočiti sodelovanje in soodložitve človeka pri oblikovanju kulturne politike. Pomeni to je treba delavski razred višjo kulturno in izobrazbeno raven in smotrnejše uporabiti časa delovnih ljudi. Na katko povedano: samoupravi, je na kulturnem področju še necej neobogljena, zagotoviti pesen razvoj do zrelosti... To so zahtevne naloge, ki si je zadala ZKPO mesta Ljubljane ob svojem preraščanju iz društvene v družbeno organizacijo. Tako nam je povedal predsednik ZKPO mesta Ljubljane Viktor Konjar. Njena glavna naloga je v organizaciji povenega in usklajenega posredovanja kulturnih stvaritev na vseh področjih kulture najširšemu slojem delovnih ljudi mesta Ljubljane in njene okolice. ZKPO naj bi bila nekak povezovalna med dobro amatersko, poklicno dejavnostjo, trdna vez in posrednica v relaciji človek-kultura. Novi program ZKPO mesta Ljubljane, ki je prav gotovo pobuda za razraščanje kulturne dejavnosti, obet za razvoj in

KUPITE — PREBERITE

Slikarsko razmišljanje I 1973, Aoyama Koji

RAZSTAVA GOTSKEGA KIPARSTVA V NARODNI GALERIJ

Med domačimi razstavnimi prireditvami je prav gotovo razstava gotske plastike na Slovenskem izjemna in pomembna obogatitev. Ljubljanska Narodna galerija je odprla prostore z izbranimi primeri plastike tujega in domačega porekla, razstava pa bo odprta vse do 30. decembra. Lahko bi dejali, da je morda prav gotika na Slovenskem tisto obdobje, ki je doslej kar najbolj dognano, tolnačeno in ovrednoteno v mnogih knjigah, kjer prednjačita med raziskovalci F. Stele in E. Cevc. Lahko bi tudi dejali, da so knjižne publikacije v marsičem „pripravile“ pot do gledalca, ki pa šele ob razstavljenih umetninah lahko dobi polno predstavilo. Razstava je bila najavljena že prej; to pomeni, da ni šlo le za izbiranje in razvrščanje razstavnega gradiva, pač pa tudi za restavratorska dela, ki so pripomogla, da se je ohranilo marsikatero umetniško izročilo. Razstava pa nam odpira spoznanje, da slovenski umetniški prostor v času gotike nikakor ni bil tako obroben, zaostal, kot je to ponavadi v zavesti — kljub temu, da smo bili na obrobju srednjeevropskega prostora. Mnoge posamezne umetnine pa dokazujejo, da jih upravičeno postavljamo v krog pomembnih evropskih dosežkov. To je potrdila tudi razstava „Umetnost v Jugoslaviji od prazgodovine do danes“ v Parizu 1971. Razstava v Narodni galeriji je skrbno pripravljena in odbrana, plastika je sistematično razvrščena, tako da omogoča preglednost in zaokroženost različnih časovno izraženih oblikovanj in šol. Razstavljeni so kipi in reliefi od viteške gotike pa do meščanskega realizma gotskega kiparstva in do pozne gotike, ki že vsebuje nekatere elemente preporeda. Na razstavi je blizu 160 del, ki v svoji sedanjosti ohranjenosti pričajo o živorodni umetniški preteklosti. Šolam je na voljo strokovno vodstvo po razstavi, vodniki pa znajo razlago prilagoditi starostnim stopnjam.

ŠOLARJEM ČIM VEČ KNJIG

Letošnjega 16. oktobra je bila v Ljubljani skupna seja odbora Zveze bralnih značkarjev Slovenije in uredniškega odbora zbirke Moja knjižnica, ki jo izdaja založba Mladinska knjiga. Seje so se udeležili književnik Leopold Suhodolčan kot predsednik odbora ZBZ, predstavniki založbe Mladinska knjiga, Pionirske knjižnice iz Ljubljane in Pionirske knjižnice iz Maribora ter drugi. Glavna tema dnevnega reda je bila, kako oskrbeti vse naše šoloobvezne otroke s kakovostnim brivom, posebno s knjigami, ki jih le-ti potrebujejo po programu tekmovanj za bralno značko.

Zanesljiv svetilnik za pravilno usmeritev pri izboru najustrenejših literarnih del za učence in učence osemletk je novi učni načrt za osnovno šolo; letos ga je izdal in založil zavod za šolstvo SR Slovenije. Pravkar omenjeni učni načrt obsega — poleg drugega — tudi razredne sezname literarnih del za domače branje od 1. do 8. razreda. Komisija, ki je sestavljala ta program — v njej je sodelovala tudi ljubljanska Pionirska knjižnica — je pri kritičnem izboru upoštevala predvsem literarno estetski vidik in psihološke možnosti v razvoju otroka za dojemanje prebranega; stremela pa je tudi za tem, da bi ob dovolj širokem izboru zadostila vsem potrebam osnovnih šol in mladinskih knjižnic. Poudarjeno je bilo, naj bi vključile šole v „bralno“ vzgojo tudi starše, in sicer s pedagoškimi pogovori na rednih roditeljskih sestankih. Žal je veliko knjižnic, namenjenih otrokom, posebno še na podeželju (tako šolskih kot mladinskih) v dokaj kritičnem stanju. Prav šolske knjižnice pa naj bi postale vrecel načrtne

„bralne“ vzgoje mladega človeka, pa tudi drugih ljudi v širšem šolskem okolju ali — v odročnejših krajih — na vsem šolskem območju.

V šolskih knjižnicah, v tem osrednjem prostoru vsake šole, naj bi se vsakdo že kot otrok navadil uporabljati knjigo; ta naj bi postala pripomoček pri smotrnem dopolnjevanju znanja, pridobljenega v šoli, pa tudi pri nenehnem širjenju obzorja. Še več: branje kakovostnih literarnih del naj bi tako postalo eno izmed najkulturejših razvedril sodobnega človeka.

Pri tem ne moremo mimo dokaj razveseljivih rezultatov, ki so sad dolgoletnega načrtnega delovanja založbe Mladinska knjiga njene knjižne zbirke Moja knjižnica pri smotrnem in nenehnem dopolnjevanju visoko-vrednega knjižnega sklada za tekmovanje šolarjev za bralne značke. Z letošnjimi in lanskimi ponatimi je bilo natisnjenih iz te zbirke kar dva milijona zvezkov! Predlog za peti letnik zbirke Moja knjižnica (predložil ga je urednik Bogomil Gerlanc) za šolsko leto 1974/75 predvideva za vsak razred — od 2. do 8. po štiri knjige; prednost imajo izvirna dela domačih avtorjev.

Med kritično in bogato razpravo je bilo podanih tudi nekaj upoštevanja vrednih predlogov, npr.: mlade bralce bi bilo treba oskrbeti z izdajo raznih antologij in jim dati v roke knjigo, ki bi jim približala književnike in njihova dela, zbirka Otrok in knjiga naj bi zajela tudi informativni priročnik o mladinski književnosti v dveh delih (za višjo in nižjo stopnjo osnovne šole). založeno pa je tudi več del s tematiko NOB, ki jih šole pri svojem učnovzgojnem delu še vedno pogrešajo in tudi nujno potrebujejo. V. T. ARHAR

JAPONSKA UMETNOST V MODERNI GALERIJ

Umetnost Japonske — tako klasično kot moderno — pri nas, žal, vse premalo poznamo kljub odprtosti Japonske, zlasti po zadnji vojni. Le tu in tam kak knjižni prevod, v spominu se morebiti utrne medel, nedoločen vtis o japonskem slikarstvu, keramiki, lesorezu, ob njihovi glasbi nas prevzame zadrega nepoznavanja. Morda je do nas še najbolj prodrli imenitni lesorezec Hiroshige iz prejšnjega stoletja. Seveda se lahko domislamo imenitnega deleža Japoncev na ljubljanskih bienalnih. In seveda imenitnih filmov Jamate Kurosave, ki je na mah prodril v svet, medtem ko Tadashija Imaia ne poznamo, pa bi bil izredno zanimiv zaradi obravnavanja sodobne tematike v zvezi z mladino. In vendar nam je prav film še najbolj približal Japonsko, morda res z njene klasične strani.

Razstava sodobne japonske umetnosti v Moderni galeriji pa nam omogoča, da se seznanimo z utripom sedanjosti v japonskem slikarstvu, plastiki in grafiki. Da je to res, se bo lahko vsakdo prepričal ob posameznih delih, ki so nastali v glavnem letos ali pa lani. Tisto, kar je najbolj opazno na japonski razstavi, je izrazita modernizacija v vsebinskem, slogovnem in izraznem področju, tista modernizacija, ki jo srečujemo na mednarodni ravni. Zato so težnje zdajšnjega trenutka take narave, kot to zapažamo v zahodni likovni ustvarjalnosti. Spričo tega smemo pričakovati, da bodo obiskovalci japonske razstave razdeljeni ob doživljanju razstavnega gradiva: tisti, ki jim je v zavesti starejša japonska umetnost, bodo ob vnaprejšnji pripravljenosti na podobno izraznost najmanj presenečeni; tisti pa, ki bodo prišli na razstavo z željo, da razpoznajo resnični utrip sedanjosti likovne izraznosti, pa bodo našli pričakovano. Na splošno se da ugotoviti, da je pospešena povojna industrializacija prinesla Japonski tudi pospešene tuje vzore in modele, ki so zelo vplivali na razvoj sedanjosti umetnosti na Japonskem. Od starejše umetnosti bi morda našli le visoko tehniko, prefinjenost izdelave, v glavnem pa je vse drugo v okviru izrazitih sodobnih teženj raznoterih možnosti likovne manifestacije. Razstava bo odprta do konca meseca.

Reprodukcija: Glava Krizanega (detajl); umetnina je narejena v Dramljah pri Celju in izstopa po svoji ekspresivnosti.

Aktualno o današnji umetnosti

RESNIČNOSTI

Prvi dialektik Heraklit je podvomil o resničnosti navideznega, ki jo človeku posredujejo čutila. Trdil je, da čutila človeka varajo. Možnost pravega spoznanja je pripisoval samo umu. S svojimi ugotovitvami je odkril dualizem, ki obstaja še dandanes. Umetniško snovanje vsakokrat opredeljuje tudi to razdvojenost in jo skuša v svojih delih premostiti. Umetniška dela so plod mnogih razmišljanj. Razmišljanje pa je umsko delo. Vse to nas vodi do jasne ugotovitve, da je vsako umetniško delo na nek način rezultat dialektičnega mišljenja v pravem pomenu besede. Toda mnoge umetniške stvaritve 20. stoletja, predvsem tiste na manifestativnih prikazih, so bolj ali manj žrtve mode in pretiranih želja, da bi že samo z dovršenostjo tehnike zadostili potrebam opazovalcev po umetnosti.

Grafika belgijske avtorice Belle Marie Anne nas, izražena v ljudski, razumljivi govorici, prevzame s svojo idejno in oblikovno jasnostjo in nazorno predstavi to dvojnost. Za optičnega pa tudi za vsakega drugega umetnika obstajata dva svetova — svet vidnega in svet nevidnega. Vidnemu dajemo stoddostno veljavo. Mnoge umetnostne smeri sploh ne posežejo po drugem, nevidnem svetu. Grafičarka nas s svojimi Koreninami na preprost način pouči, da je lahko ta drugi svet bogatejši, pomembnejši. Mnoge rastline uspevajo skoraj brez tistega zunanega, opaznega. V sebi imajo ogromno življenjsko moč. Kaj zmorejo na primer šibke, gole stebelke v primerjavi z mnogo močnejšimi, obsežnejšimi, razvitejšimi koreninami, ki srkajo pravi vir resnične energije. Iz anorganskega grade svoj organski svet. To je prava bitnost. V mnogih nazorskih sistemih pa je bila prav ta spekulativno prezrta, odtujena od spoznanja. Vzemimo kot primer samo enostranskost racionalizma vseh vrst.

Pri presoji enega in drugega sveta je najodločilnejša in po Platonu najpomembnejša krepost — pravičnost. Pravični moramo biti, ko ocenjujemo vlogo enega in drugega. Steblike segajo visoko v drugo sfero, v zrak, prehranjujejo in dovajajo kisik svojim koreninam, črpajo sončno energijo in se z listi usmerjajo k njej. S kako čudovitim zgledom in kako preprosto je avtorica v svoji grafiki razvzvala vlogo te dvojnosti, ki, upoštevana in prevladana, omogoča razvoj — življenje samo. Ali smo tudi tedaj, ko predelujemo svoj odnos do sveta, mnogokrat pred težko odločitvijo, kateremu od dveh svetov bi dali večji poudarek in po katerih bitnih intencijah bi se ravnali. Če hočemo biti pravični in drugim v korist, moramo upoštevati ne le dvojnost, temveč tudi vsestranskost učinkovanja in možnega delovanja življenja, narave in snovanja v skladu z dialektičnimi načeli.

Belgijska grafičarka nam nakazuje od te dvojnosti odlepljen lahkotnejši svet v simbolni podobi ptice. Kadar bo naša misel pretežka, spremljajmo let te ptice, znanilke bega v svet brez težav in bremen sedanjosti.

IGOR PLEŠKO

Korenine — jedkanica 1972, Bolle Anne Marie (Belgija)

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

ODSEVI – IZRAZ DEJAVNOSTI SLOVENJEGRAŠKEGA LITERARNEGA KLUBA

O kulturni dejavnosti Slovenjegraščan smo morebiti bolj poučeni z likovne strani, ne kaže pa prezreti dejavnosti literarnega kluba, ki je letos zasnoval „Odseve“, v katerih so začeli izhajati posamezni leposlojni zvezki pesmi ali pa kratke proze. Slednje pa govori, da je aktivnost Literarnega kluba odprla novo možnost za preprosto, a učinkovito predstavljanje mladih avtorjev, za serijo šestih samostojnih del posameznih književnikov; od teh pa so za zdaj izšli trije zvezki, kmalu pa bodo izšli tudi drugi. Dejali bi tudi lahko, da ostaja „kljub založniški konkurenčnosti posamezni zvezek „Odsevov“ vabljen, ne le zaradi svežine mladih leposlovcov, temveč tudi zaradi povsem dostopne cene. Kot prvi zvezek „Odsevov“ je pred nami novela Nika R. Kolarja „Ob vnožju večera“. Gre za hotenje po moderni pripovedi, kjer fabulativnosti ni, ko moški in ženska doživljata svojevrstno razpoloženje v prepletu sedanjega trenutka in spominskega oživljanja, v dotiku z realno, navznoter obrnjeno stvarnostjo pa tudi ne manjka fantastike. Vinko Oslak je s „Proletarsko liriko“ znova potrdil živahen odmev na nekatere bistvene probleme sodobnega človeka. Vladimir Gašček je pripravil sonetni venec „Amfionova plunka“, kjer na zahtevnejši način spregovori o sodobnem pesniku (v akrostihu Jaz sem ta Amfion), ki v urbaniziranem svetu svoboden, neodgovoren, a tudi poln stisk doživlja svet in išče razmerja do tega sveta, kjer v civilizacijski igri vendarle ostaja vprašanje: kako preživeti. Že ob dosedanjih zvezkih „Odsevov“ se da razvideti, da so odprta pota tako že znanim literatom kot tistim, ki se tu prvič predstavljajo (samostojno), kjer ni posebnega pomena privrženost eni ali drugi slogovni kategoriji, skupini, pač pa je v ospredju težnja po umetniški kakovosti.

I. G.

TITO U SVETSKOJ ŠTAMPI

V Beogradu so natisnili knjigo „Tito u svetskoj štampi“, kar predstavlja svojevrstno knjižno dejanje ob maršalovi osemdesetletnici. Po uvodnem govoru Staneta Dolanca (ob predaji reda narodnega heroja) sledi uvod redakcije, nato pa 173 prevedenih člankov tujih novinarjev o Titu, ki so s svojimi pogledi in poudarki osvetlili Titovo osebnost ob njegovi osemdesetletnici. Kakor je naravno, da so posvetili pozornost zlasti tisti Titovi dejavnosti, ki zadeva mednarodne odnose in njegov delež posebno na političnem področju, pa je mogoče opaziti, da mnogi pisci posebno priznavajo tri obdobja iz Titovega delovanja: njegovo vodilno vlogo v NOB, odločno in samostojno stališče l. 1948 ob Informbiroju, ter delo za politiko neuvrčenosti in aktivne miroljubne koeksistence. Ob notranjih premikih je poudarjena neodvisna jugoslovanska pot v samoupravni socializem. Ne glede na to, da so pisci o Titu različnih političnih in idejnih nazorov pa tudi različni tolmači njegovih idej, čutimo iz člankov, kolikšen je Titov ugled po svetu, kolikšen odmev so imele njegove misli posebno, kadar je šlo za vprašanje miru in sožitja. Z njim je povezan ves razvoj nove Jugoslavije.

ELEMENTI REVOLUCIONARNOSTI V POLITIČNEM ŽIVLJENJU NA SLOVENSKEM

Zgodovinsko društvo Slovenije in inštitut za zgodovino delavskega gibanja sta med znanstvenimi deli natisnili zbornik študij, ki zajema revolucionarno vsebino in jo navezuje na slovensko zgodovinsko in politično dejavnost. Zbornik je izšel v počastitev petstoletnice kmečkih uporov in tridesetletnice zbora odposlancev slovenskega naroda. Bogo Grafenauer je podal „Razvoj programa slovenskih kmečkih uporov od l. 1473 do 1573.“ Vasilij Melik je spregovoril o „Elementih revolucionarnosti v slovenski politiki 19. stoletja“. Janko Pleterski je obravnaval „Vprašanje nacionalne in socialne revolucionarnosti v letih 1896–1918“, Miro Stiplošek pa revolucionarnost v prekratni dobi. Alenka Nedog govori o povezovalni revolucionarnih sil v okviru ljudskofrontnega gibanja na Slovenskem. Milica Kacin-Wohinz je napisala sestavek „Narodno-revolucionarno gibanje na Primorskem v luči politike in taktike Komunistične stranke Italije“, France Škerl pa je razložil „Revolucionarno bistvo v razvoju slovenskega narodnoosvobodilnega boja“. Ob posameznih prispevkih pa bo bralec našel tudi literaturo, vire.

NOVE STROKOVNE KNJIGE

1. Dr. Milica Bergant: Slovenski mladostniki na krivi poti. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1973.
2. Mira Voglar: Otok in glasba. Metodika predšolske glasbene vzgoje. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1973.
3. Osnovna šola. Vsebina vzgojno-izobraževalnega dela. Ljubljana, Zavod za šolstvo SR Slovenije 1973.
4. Ko otrok odraste v mladostnika. Nasveti staršem in prijateljem duševno prizadetih mladostnikov in odraslih. Ljubljana, Društvo za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam SR Slovenije 1973.
5. Milan Dolgan – Danica Golli: Priročnik za učitelje I. razreda k delovnemu zvezku za začetno branje in pisanje „Že berem in pišem“. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1973.
6. Nedejko Trnavač: Pedagoške minijature. Titovo Užice, Klub omladine i Opštinska konferenca Saveza omladine 1973.

TRI KNJIŽICE ODDELKA ZA GLEDALIŠKO VZGOJO

Pionirski dom v Ljubljani izdaja brez reklamnega hrupa knjižice za otroški oder. Kakor so učitelji včasih v zadregi za tovrstne igre, pa je vredno opozoriti na igrice, ki so posebej namenjene najmlajšim obiskovalcem gledališča. Vse tri knjižice, „Tri saloigre“, „Fond hurla“, „Sneguljčica“, Viarotova „Velikaševa norost“, imajo tudi praktična navodila za režijo in igro, ustrezne ilustracije pa ponazarjajo odsko shemo ali kostume. Poudariti velja, da gre za kratke igrice, ki so po vsebini in igri primerne otroškemu igranju in dojamaju.

pojte z nami

emil adamič

POJTE Z NAMI

Pri Državni založbi Slovenije je izšla prva izmed 25 knjižic zbirke z naslovom „Pojte z nami“. Ta širokopotezno zasnovana zbirka naj bi pomagala otrokom spoznavati domače in tuje skladatelje, ki so ustvarjali in ustvarjajo zanje.

Prva knjižica predstavlja nestorja slovenske mladinske glasbe, skladatelja Emila Adamiča. V uvodu je na kratko prikazana skladateljeva življenjska pot, nasteta so njegova najpomembnejša dela, na koncu pa je kratka stilna opredelitev skladatelja. V knjižici je avtorica Bača Šramel nanizala drobce iz skladateljevega življenja na način, ki bo vsekakor pritegnil mladega bralca in mu živo približal skladatelja. Knjižica je še posebno prikupna zaradi pristrčnih ilustracij Marjance Jemec – Božičeve, ki je knjigo tudi opremila. Obogatena je z notno prilogo s 13 Adamičevimi pesmicami za otroški zbor s klavirsko spremljavo (izbrala Silva Hrašovec) ter z gramofonsko ploščo s posnetki vseh natisnjenih pesmic (izvajata jih otroški zbor glasbene šole Franc Šturm in komorni orkester rtr Ljubljana, dirigent je Janez Kuhar, korepetitorica Silva Hrašovec, orkestracija spremljave pa je delo Krana Cipejja).

Zbirka je namenjena otrokom od I. razreda naprej, s pridom pa jo bodo uporabljale tudi starejše skupine v vzgojno-varstvenih zavodih. V dragoceno pomoč bo tudi učiteljem, ki do sedaj skoraj niso imeli takšnih priročnikov. Zbirka naj bi lahko spodbudila otroke, da bi si začeli ustvarjati svoje diskoteke. Knjižice iz te zbirke bodo vsekakor lepo in trajno darilo, lična in mikavna oprema pa bo pomagala pri oblikovanju otrokovega estetskega čuta. Z gradivom, ki bo predstavljeno s to zbirko, bi lahko spodbudili podobno akcijo, kot so tekmovanja za bralno značko. To bi vsekakor dalo novo razsežnost našemu glasbenemu pouku. Prav bi bilo, da bi o tem povedali svoje mnenje tudi učitelji. Upam, da te spodbude ne bodo vzeli le kot novo, nepotrebno dodatno obremenitev v svojem delu.

Pemice, objavljene v tej zbirki, bodo vsekakor hvaležno gradivo za otroške zborove in njihove zborovodje, saj bodo imeli ob koncu zbirke na voljo več kot 250 izbranih pesmic. Naslov zbirke „Pojte z nami“ bi bil lahko tudi spodbuda mladinski glasbeni redakciji rtr Ljubljana. V program bi lahko uvrstila redno oddajo, kjer bi se srečevali otroški zbori, ki bi izbirali svoj repertoar iz skladb, objavljenih v tej zbirki. Zbirka prav izziva, da bi organizirali tudi samostojno, stalno republiško prirediteljsko srečanje otroških zborov. Taka srečanja bi lahko organizirali npr. na Primorskem, kjer doslej še ni nobene tako široko zasnovane pevске prireditve. Glede na pomen, ki ga je imela za našo zborovsko kulturo v preteklosti, bi Primorska to vsekakor zaslužila. Organizacija take prireditve na Primorskem bi bila hkrati tudi priznanje enemu naših najvidnejših skladateljev otroških in mladinskih zborov, zaslužnemu zborovodji in organizatorju prof. Maksu Pirniku iz Tolmina, kateremu bo tudi posvečena posebna knjižica v tej zbirki.

Z nedavne razstave akademskega slikarja Igorja Pleška v Trbovljah

Zbirka „Pojte z nami“ daje zelo široke možnosti uporabe, lahko izrečemo vse priznanje Državni založbi Slovenije, da lotila tega zahtevnega dela, zlasti pa uredniku njenih glasbenih prof. Janezu Bitencu, ki ureja tudi to zbirko.

ARTUR HAILEY:

KOLESA

Če je Hailey postal priljubljen med bralci z romanom „Lipščice“, če je k temu pripomogel tudi film, potem je pričakovati, da bo tudi z romanom „Kolesa“ pridobil slovenske bralce. Hailey kaže uvrstiti med tiste sodobne avtorje, ki z dopadljivim ovladanjem pripovedne tehnike preprosto in razgibano prikazujejo dobní svet, vse v preizkušeni, realistično sprotni dogajalni „Kolesa“ – ta simbol sodobnega sveta, često potrošniškega – žejo prav v jedro avtomobilske industrije, v svet ambicioznih in intrig, kjer se prepletajo uspeh in polom, kriminal in spekulacije, takem okolju je pisatelj našel obilo možnosti za kritično prikazanje vsega, kar se plete v tovarni avtomobil, da osvetli „smetni kot tudi zapostavljeni svet z dna, ljudi različnih generacij, poklicnih ambicij, ko je njihova odgovornost, vest izpostavljena mamljivemu dobičkom za ceno brezobzirnosti, ko je osebna usoda posameznika često na kocki. Celotni roman je značilno tekoč, često napet sledijo si naglo menjajoče se situacije. Roman je prevedel Milan Napast, opremil Bronislav Fajon, natisnila pa založba Lipa.

VLADO ŠAV:

ŽEJA

Založba Lipa je natisnila prvenec, roman Vlada Šava. Tako določeno ponavadi spremlja negotovost, če že ne nezaupanje med bralci, ki se raje zatekajo k poznanim imenom. Ob „Žeji“ pa znova mogoče ugotoviti, da lahko tudi prvenec prinaša ne le zmerno vsebinsko področje, temveč tudi niz aktualnih ugotovitev, zadevajo današnji čas. Seznaniti bralce z „Žejo“ pa pomeni ponovno najosnovnejše o leposlovnem delu, ki bi zaslužilo iz več razlogov širšo obravnavo. Tridelna „zgodba“ o Petru govori o sreči, o nepoznavanju samega sebe, tako si lahko razložimo tudi „medvedno okolje“, situacije glavne osebe. Kakor bi se dalo romani očitati to in ono, pa ne moremo prezreti Šavovega iskrenega ponašanja, da bi na svoj način in s svojimi gledišči predočil iščočo podobo mladega človeka v današnjem času. „Žeja“ je vsekakor obetavno pripovedno dejanje, ki je kljub nekaterim šibkostim vredno branja in razmišljanja o problemih, ki jih avtor odstopi. Opremo knjige je izdelal Živko Marušič.

SLOVENSKI MLADOSTNIKI NA KRIVI POTI

Knjižica s tem naslovom, ki jo je napisala dr. Milica Bergant, je le del ugotovitev štiriletnih raziskave s temo „Spremembe v vzgojnih metodah v zavodu za osebnostno in vedenjsko moteno mladino.“ To raziskovalno delo je prevzel kriminološki inštitut pravni fakulteti univerze v Ljubljani, potekalo pa je pod vodstvom strokovnega tima, ki ga je sestavljalo šest strokovnjakov različnih profilov v prevzgojnem zavodu v Logatcu ter v zavodih v Slivnici pri Mariboru in Radečah pri Zidanem mostu. Raziskave so med drugim pokazale, da sodi poklic vzgojitelja disocialne mladine med najtežje poklice, da prihajajo mnogi gojenci na prevzgojo prepozno, da bi jih bilo moč uspešno resocializirati ter da sprejemajo zavodi v prevzgojo vedno težavnejše gojence s hudo izraženimi socialnimi motnjami. Ta zanimiva študija o vedenjsko in osebnostni moteni mladini v naši republiki, kjer se avtorica poglajblja v vzrok kriminala pri mladostnikih, ki se prevzgaajo v deških zavodih na Slovenskem, bo brez dvoma zbudila pozornost ne samo pedagogov, specialnih pedagogov, psihologov, sociologov in pravnikov, marveč vsakogar, ki ga zanima etiologija družbeno negativnih pojavov in njihovo preventivno in kurativno preprečevanje. Cena knjižice: 40 din.

V. T. ARHAR

PRIROČNIK ZA DRAMSKO VZGOJO MLADINE

Knjiga avtorice Zvezdane Ladika DIJETE I SCENSKA UMJETNOST, ki jo je izdala založba školska knjiga v Zagrebu, je priročnik za dramsko vzgojo otrok in mladine. V knjigi so obdelane teme: otroška gledališča po svetu in pri nas, metodika dela v otroškem dramskem studiju, sociološki pomen scenske vzgoje otrok, dramaturški problem predstav za otroke, otrok in gledališka predstava, šolske prireditve, proslave in svečanosti ter pomen scenske umetnosti za mlade. V latinici tiskana knjiga stane 30 din.

V. T. ARHAR

PRIROČNIK ZA UČITELJE LIKOVNE VZGOJE

Knjiga avtorice Dobrile Belamarič – Šarčanin RAZVOJ LIKOVNIH SENZIBILNOSTI UCENIKA, ki jo je izdala zagrebška založba Školska knjiga, je namenjena likovnim pedagogom višjih razredov osnovne šole. Z ustreznimi ilustracijami opremljeni priročnik, ki postopno in kontinuirano spremlja rast likovne ustvarjalne sposobnosti otrok, ustreza potrebam današnjih dosežkov ter stanju, v kakršnem sta teorija in praksa likovne pedagogike. Cena knjige (tiskane v latinici) je 35 din.

V. T. ARHAR

LAICIZACIJA MORALNE VZGOJE

(10 let po smrti dr. Jožeta Potrča)

ne bijejo napredne socialistične sile z reakcionarnimi tako ostro, kot prav v vprašanju tako imenovane spolne vzgoje.

Izogibal se je izrazu „spolna vzgoja“, raje je govoril o „vzgoji mladine za individualno spolno ljubezen in zakon“.

S stališčem predavatelja, da je boj za enakopravne odnose ljubezni samo sestavni del boja za socialistične odnose, smo se povsem strinjali in vnema parov v prvi vrsti, da bodo branili svoja stališča, je plahnela, saj je predavatelj govoril prav tisto, kar so sami čutili, pa se niso znali izraziti. Bistvo zrele izbire življenjskega tovariša in svobodne ljubezni je v osebni zrelosti obeh, v odgovornem in prijateljskem altruističnem donosu, ki upošteva tudi pravice morebitnega tretjega člana te nove skupnosti.

I.

Stališče dr. Jožeta Potrča, da je vzgoja k zrelosti najboljša takrat, kadar poteka prek zdrave družine, ki je pač še dolgo ne bo moglo pravi nič nadomestiti, in da se naj mladi učijo ljubiti doma ob zglednih starših, je še vedno med aksiomi spolne vzgoje. Razvoj znanosti in vnašanje njenih izsledkov v strokovno delo pa je že presejal njegovo stališče, da je za spolni pouk najprimernejši čas, „ko otrok začne spolno dozorevati, torej pred samo puberteto“.

Dinamične teorije razvoja osebnosti, predvsem pa psihanalitične teorije, ki poudarjajo pomen izkušenj v prvih mesecih in letih življenja, razčlenjujejo globok pomen dojenja in navajanja otroka na vzdržnost, ocenjujejo pomen primarne in sekundarne identifikacije ter utemeljujejo potrebo po „spolni vzgoji“ in spolnem pouku že v predšolski dobi ali v procesu izbire življenjskega tovariša, ki morata odgovorno načrtovati svoje starševstvo.

Obsega in zahtevnosti dela na področju vzgoje odnosov med ljudmi se je dr. Jože Potrč zavedal in izbral literaturo o etiki, da bi napisal prepotreben priročnik za delo pedagogov na šolah. Žal svojega dela ni mogel dokončati. Danes, dvajset let po laicizaciji moralne vzgoje in deset let po smrti njenega avtorja, še vedno ugotavljamo, da morajo učitelji „temeljev socialistične morale“ pregledati gore knjižic in iskati članke, če hočejo izdelati dobre priprave za TSM. Pogosti so tudi pomisleki, ali je poseben predmet moralke potreben ali ne. Mnogi načrtovalci vzgoje včasih menijo, da morajo biti naši odnosi prežeti z moralnostjo že samo zato, ker se imenujemo socialistična družba.

„Stališče, da ni potreben poseben pouk morale, da zadostuje naključna dobra volja in sposobnost učitelja, je posledica nepoznavanja zgodovinskih dejstev in je (razen pri katoliških) naivnost. Soglasje med katoliškimi nasprotniki laičnega

pouka socialistične morale in tisti marksisti, ki mislijo, da specialni pouk morale ni potreben, je torej le navidezno. Prvi vedo, kaj hočejo, drugim se ne sanja, za kaj gre.“ Tako je menil dr. Potrč pred dvajsetimi leti.

III.

Tretje srečanje z dr. Jožetom Potrčem sem doživljala več let ob delu v „šolah za starejše“ in „šolah za življenje“, ki so se razvile po letu 1960 in zadnja leta vedno bolj odmirajo. Predavanja za starše in mladostnike smo pripravljali laže tudi po zasluzi zdravja, ki je razširil pojem zdravlja iz same odsotnosti bolezni na duševno in socialno ravnovesje človeka z življenjskim okoljem.

Razvil in utemeljil je nove poglede na spolnost, odnose med spoloma in višje smotre ljubezni kot sestavni del socialističnih družbenih odnosov, ki tudi na tem področju temeljijo na znanstvenem spoznavanju sveta in zakonitosti življenja, kot je zapisal in govoril: „...šele historični materializem je do kraja razkril izvor morale in njeno povezanost z družbenim razvojem.“

Zbirka njegovih prispevkov v zakladnici slovenske strokovne literature je bogata. Zato pomeni izdaja „O socialistični etiki in morali“ izredno dragoceno pridobitev v času, ko smo sprejeli „Resolucijo o načrtovanju družine“, ki terja od vseh družbenih dejavnikov poudarjene napore za vzgojo zrele socialistične osebnosti, v času torej, ko se resneje lotevamo organizi-

rane in načrtne vzgoje človeka za odgovorno in zavestno starševstvo.

Načrtovanje družine ne pomeni samo sposobnosti staršev, da svobodno in odgovorno odločajo o številu otrok v družini in razmaki med rojstvi, ne pomeni samo odgovornosti družbe, da z različnimi oblikami organizirane družbene pomoči družini in vzgoje omogoča v vsakem otroku ponovno rojevanje in preseganje osebnostne in družbene zrelosti staršev. Je tudi celoten kompleks oblikovanja osebnosti od načrtovanja rojstva, primerne in strokovno temeljene vzgoje v družini, šoli in širši družbeni skupnosti za zrelo, produktivno in ustvarjalno delovanje ne samo v smislu produkcije materialnih dobrin, ampak kulturnih vrednot, med katere štejemo v prvi vrsti človečanske vrednote.

Osebo in v imenu generacij, ki jim posredujem plemenita etična stališča znanstveno usmerjene družbene stvarnosti izražam prepričanje, da smo že dosegli tolikšno stopnjo družbene produkcije in odnosov, da bomo vedno bolj uredničevali načela socialističnega humanizma, ki nam jih je že pred desetletji zbiral, podajal in vnašal v delovno prakso slovenski zdravnik, etik in komunist, ki je razsvetljeval temo predsodkov in neznanja z lučjo znanosti — „ne le z eno znanostjo — ampak z vsemi znanostmi skupaj, z vsemi umetnostmi in razvijanjem socialističnega humanizma in etike“.

PSIHOLOGINJA:
TILKA KREN

TOVARIŠICA ZAHTEVA ...

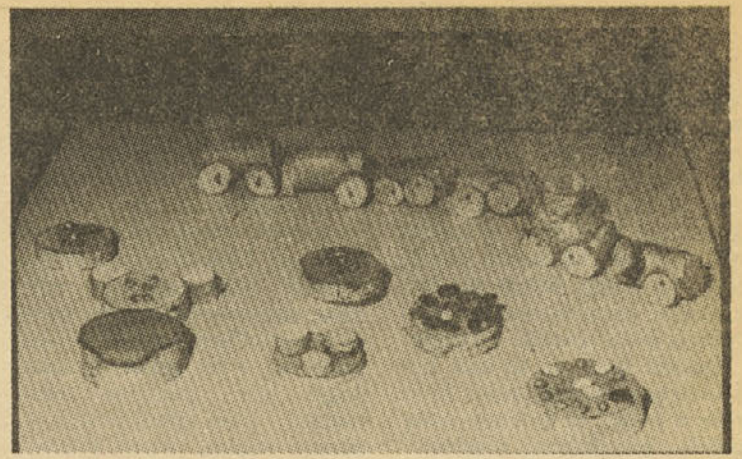
Morala sem po opravkih v 10 km oddaljeno mesto. Ob izstopu na avtobusni postaji se mi je pridružila mlada mati, morda kmetica ali delavka. Prosila me je, naj ji pokažem, kje je knjigarna, ker je prvič v tem mestu. Pot me je vodila v isto smer, zato je začela kar govoriti: „Morala sem na pot, ker v našem mestu ne morem dobiti ravnila za moje malo Jolanko, ki je letos v prvem razredu. Pomislite, to malo ravnilo (pokazala mi ga je) sem si sposodila pri sosedih, da bom ja prav tako kupila, ker tovarišica samo tako zahteva.“ Vprašala sem jo, od kod je prišla. Od začudenja sem kar obstala, ko mi je povedala, da je z avtobusom pripotovala iz 32 km oddaljenega mesta, ne vasi. V domači knjigarni ne more dobiti ravnila, Jolanka joče, ker tovarišica brezobzirno zahteva učni pripomoček. Ne vem, če je mati v knjigarni dobila ravnilce za prvi razred, ker sva se pred zgradbo ločili.

Spet sem občudovala požrtvovalno materinsko ljubezen, s katero sem se srečevala vsa leta svojega službovanja. V mislih sem izračunala, koliko je

mlado mater stala pot, koliko ur je porabila, da je našla predpisani učni pripomoček za svojo hčerko. Pretreslo me je. Pomislila sem, kako sem sama pomagala otrokom priskrbeti potrebne knjige ali zvezke, če jih ni bilo mogoče dobiti v domačem kraju. Kupovala sem jih v Mariboru ali celo v Ljubljani, če so otroci pripomoček pri pouku nujno rabili.

In kakor v posmeh učiteljem mi je po poti domov druga mati potožila, da si je njen sin v obrtni šoli naredil vseh zvezkih rdečo črto za rob, a zaradi te rdeče črte pri neki tovarišici zvezka ne sme uporabljati, ker ona ne mara rdečih črt v zvezku. Mati je dodala: „Pomislite, tovarišica, kaj bi s tem dragim zvezkom, če ne bi imela mlajšega sina v osnovni šoli?“ In že je ob meni sedeča mati, ki je slišala najin pogovor, potožila: „Moj sin si je kupil za vse predmete 80-listne zvezke. Pri nekem predmetu pa je učitelj zahteval 60-listne in otroku sem morala kupiti nov zvezek.“ Zakaj je danes, v tej draginji, tako malo razumevanja v šoli?

T. O.

Izdelki otrok vzgojno-varstvenega zavoda Mežica

Vzgoja in varstvo

VSE LEPO ZA OTROKE V LENARTU

Lenart je majhen, prijazen kraj v središču Slovenskih goric, ki še ni okužen s strupenimi izpušnimi plini pločevinastih posasti in visokih tovarniških dimnikov, čeprav tudi teh ne manjka.

V tem kraju smo dobili že lansko jesen nov, lep in prijeten vzgojno-varstveni zavod s tremi predšolskimi oddelki in enim jasličnim. Tudi otroško igrišče, ki je igrišče zaprtega tipa, je že delno urejeno. Denar za ureditev sta prispevali republiška skupnost otroškega varstva in temeljna izobraževalna skupnost Lenart.

Otroci, ki obiskujejo vrtec, le-teh je osemdeset, so taki kot drugod; prirčni, razigrani, glasni. Starši prispevajo zanje del, ki jim gre po njihovih osebnih dohodkih. Tako kot povsod! Vse to ni novost temveč potreba današnjega časa. Kam pa naj bi matere, ki so zaposlene, s svojimi otroki? Novo in spodbudno je nekaj drugega.

Že lani so v Lenartu urednili letošnji mednarodni moto ob tednu otroka — skrb za otroka na vasi. K vzgojno-varstvenemu zavodu Lenart pristevamo tudi pet dislociranih oddelkov, ki so izrazito kmečki. V Selcih je bila že pred leti adaptirana kmečka hiša. Tam stoji zdaj prijazen vrtec v kmečkem stilu, ki ga obiskuje od marca do novembra lepo število otrok. Tudi delovni čas je prilagojen potrebam kmečke matere, to je od 7. do 17. ure. Pozimi je obisk manjši zaradi oddaljenosti in raztresenosti domov po okoliških slovenjgorskih gričih.

V Benediktu je bil zgrajen nov montažni vrtec, ki ga obi-

skujejo predvsem starejši predšolski otroci — leto pred vstopom v šolo. V Zgornji Ščavnici, Lokavcu in Gradišču pa so zrasli vzgojno-varstveni oddelki samo zato, da bi pomagali kmečki materi in njenim otrokom, ki so tako zelo potrebni ne samo varstva, temveč tudi vzgoje. Tako si otroci pridobivajo kulturno higienske navade, navajajo se na življenje v kolektivu, rišejo, pečejo, plešejo in vstop v šolo jim je olajšan. Res je, da prispevajo ti starši za vzdrževanje zelo malo ali skoraj nič, saj je njihov osebni dohodek tudi tak.

V vseh oddelkih delajo z otroki kvalificirane vzgojiteljice, ki se poskušajo približati kmečkimi otrokom, se z njimi igrati, jih vzgajati in učiti.

V Lenartu, kjer so oddelki urejeni in delovne razmere skoraj idealne, pa otroci radi javno sodelujejo in s tem pokažejo delček tega, kar so se naučili. Ob koncu šolskega leta 1972/73 so priradili javni nastop in razstavo izdelkov ter risb. Ob tednu starejših občanov, ki so ga organizirale družbeno-politične organizacije pod geslom „Vso skrb ostarelim“ (22. 9. 1973), pa so otroci osnovne šole in vzgojno-varstvenega zavoda pripravili pester kulturni spored za povabljeni ostarele občane. Otroci in vzgojiteljice iz vrtca so za vse povabljene izdelali vabila, darila ali spominčke pa za vse tiste, ki se vabilu zaradi bolezni niso mogli odzvati.

Otroci v Lenartu in bližnjih vaseh živijo torej svoj zdrav, srečen in delovni današnji in jutrišnji dan.

MARINKA FEKONJA

PRVO LETO VZGOJITELJICA

Z nekoliko neodločnimi koraki sem stopala proti ustanovi. Bila je to moja prva služba. Med potjo sem razmišljala: kakšno skupino bom dobila, koliko otrok bo v moji skupini, ali se jim bom znala približati, se bomo dobro razumeli in še o marsičem.

Dobila sem skupino 4 do 5-letnih otrok, bilo jih je 24. Kmalu smo se navadili eden na drugega in postali smo dobri prijatelji. Začela sem prenašati šolsko znanje v prakso. Priznati moram, da ni bilo vedno lahko, kar precej časa sem potrebovala, da sem spoznala prav vsakega otroka posebej, kaj ga privlači in na kakšen način ga lahko pridobim za sodelovanje.

Zelo veliko so mi pri delu pomagali pogosti aktivni vzgojiteljice, na katerih smo si izmenjale izkušnje. Starejše vzgojiteljice so nam pomagale z navesti in dragocenimi izkušnjami, ki so jih pridobile z večletno prakso, mlajše pa smo jim pokazale več nastopov in jih tako seznanile z novim znanjem, ki smo si ga pridobile v šoli. Veli-

ko veselja in sreče sem doživela ob praznikih. Nikoli si nisem predstavljal, da morejo otroci tako prirčno doživljati praznike. In s kakšnim veseljem se učijo novih pesmic in kako navdušeno izdelujejo darila za svoje mamice ob njihovem prazniku. Takrat sem pozabila na vse njihove muhavosti — v očeh mater in otrok sem videla samo srečo. Spoznala sem, da moje delo le ni bilo zaman, in da lahko marsikaj naredim tudi s tako majhnimi otroki.

Sedaj stopam že z veliko bolj odločnimi koraki. Srečna sem, ko prestopim prag vzgojno-varstvenega zavoda, ko priteče k meni gruča otrok. Priznati pa moram, da v tem poklicu najbrž ne bi uspela, če ne bi imela potrpljenja, razumevanja in veliko dobre volje. Saj sem le z dobro voljo in včasih tudi z delčkom humorja lahko ustvarjala prijetno in veselo počutje otrok v vrtcu.

DANIJELA KAVČIČ,
Vzgojno varstveni zavod
Kranj

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

12. ČLEN SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA ZA VZGOJNO-VARSTVENE ZAVODE

VPRAŠANJE: Deset let sem službovala v vzgojno-varstvenem zavodu, osem let pa sem delala kot vzgojiteljica v šolskem varstvu. Nimam popolne srednješolske izobrazbe, zato me zanima, ali velja v mojem primeru 12. čl. samoupravnega sporazuma. To pravico mi namreč oporekajo, češ da nisem bila vso potrebno delovno dobo zaposlena v vzgojno-varstvenem zavodu. — K. M.

varstvo opravljeno. Po našem mnenju navedeni razlog ni primeren, saj je treba pri obračunavanju vašega kalkulativnega osebne dohodka upoštevati tudi vaše delo v šolskem varstvu. Ker pa je za razlago posameznih določil tega sporazuma pristojna skupna komisija, ki so jo podpisniki sporazuma imenovali za pripravo tega sporazuma, vam svetujemo, da se obrnete še nanjo. Sedež komisije je v Vzgojno-varstvenem zavodu „Jelka“, Ljubljana, Glavarjeva 18 a. — T. ŠAREC

ZAPOSLITEV ZA DOLOČEN ČAS

VPRAŠANJE: Na šoli imam nekaj prosvetnih delavcev, ki jih zaposlujejo za določen čas. Septembra smo sprejeli za

določen čas predmetno učiteljico. Ker je bilo iz njenih predmetov na voljo le 12 ur, smo ji ure, ki ji manjkajo do polne učne obveznosti, zagotovili z delom v oddelkih podaljšanega bivanja. Tovarišica je že drugo leto v delovnem razmerju za določen čas. Sedaj zahteva, da jo zaposlimo za nedoločen čas. Vprašujemo se, ali lahko spremenimo delovno razmerje za določen čas v delovno razmerje za nedoločen čas, ko pa ne vemo, če bo število oddelkov naše šole v prihodnjem letu isto, kot je letos?

ODGOVOR: Delavci le izjemoma združujejo svoje delo za določen čas. 15. člen zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu določa, da je mogoče delovno razmerje za določen čas le v primerih, ki jih

je delovna organizacija določila s svojim splošnim aktom in skladno z zakonom, zlasti pa: če se začasno poveča obseg dela v delovni organizaciji, če gre za sezonska dela, če je treba nadomestiti začasno odsotnega delavca, ki je pri vojaki, na poročniškem dopustu in podobno.

Navedeni razlogi ne upravičujejo ponavljajočega se sklepanja delovnega razmerja za določen čas na istih delovnih mestih in iz leta v leto. Menimo, da gre predvsem za to, da se delavca v prosveti oškoduje za osebni dohodek med šolskimi počitnicami. Mislimo, da ni opravičljivih razlogov, da delavki vaše šole ne bi spremenili delovnega razmerja za določen čas v delovno razmerje za nedoločen čas. — T. ŠAREC

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

ČE BI BILO POVSOD TAKO

Že drugič letos so partizanski kurirji Slovenije obiskali svoje varovance — pionirski odred K 10 v Koprivni pri Črni. Na Plešivcu in Peci je že ležal sneg in mraz je pritiskal tudi v Koprivno. Pred šolo je čakalo 45 pionirjev, od mraza rdečih lic in od veselja svetlih oči. Recitirali so pesmi borbe, pozdravljali so svoje tovariše — kurirje: „Ponosni smo, da so naši pokrovitelji prekaljeni borci, ki so nam z bojem za svobodo omogočili brezskrbno mladost.“ Obljubili so — kot obljubljajo vsi pionirji — da se bodo pridno učili.

To pot so bili s kurirji tudi predstavniki podjetja „Iskra“, obrat Pržan iz Ljubljane. Prisneli so odredu televizor, ki jim bo v pomoč pri pouku — in v veselje v prostem času.

PREMALO UČITELJEV NA PRAZNOVANJU

Letošnji dan prosvetnih delavcev obale je bil že peti po vrsti. Praznovanje ima strokovni, kulturni in družabni značaj. Vseh aktivnih prosvetnih delavcev obale je okrog 700, skupaj s posebej vabljenimi upokojenci — med njimi so mnogi, ki letos rešujejo kadrovska stiska — in partizanskimi učitelji bi se jih moralo zbrati dne 20. oktobra kakih 800. Žal pa je bila letošnja udeležba v portoroškem auditoriju razmeroma slaba v primerjavi s prejšnjimi leti. Menim, da so vsi, ki jih ni bilo — prikrajsani za bogate misli, ki nam jih je v svojem predavanju posredoval dr. Franc Strmčnik, pa tudi za bogat kulturni spored,

Šolo v Koprivni so prenovili. Šolarji prejema tudi toplo ma-

lico (sredstva zanjo daje TIS Ravne). Zelo se jim prileže, saj imajo nekateri od njih, tudi po 7 km daleč v šolo, visoko izpod Pece ali Oljševe. Po mnenju mestnih otrok imajo pa vendarle veliko prednost: lepe terene za smučanje in tudi veliko snega, ki v tej gorski dolinici dolgo leži. „Nimamo telovadnice,“ pravi njihov učitelj za telesno vzgojo, tovariš Bitenc, „zato pa res veliko smučamo.“

V šoli jih že 11 let poučuje tovarišica Mija — in zelo dobro se razumejo. To pomeni: otroci se pridno učijo, da z dobrim uspehom razveselijo svojo tovarišico. Dobro bi bilo, če bi bilo povsod tako.

ALBINA MOŽINA

Od 24. do 28. oktobra so sodelavci Sogetsu Schol ob kulturni izmenjavi z Japonsko prikazovali kompozicije ikeban. Skupina je gostovala v Moderni galeriji v Ljubljani. Foto: Ing. M. Novšak

NOVI ŠOLSKI PROSTORI V CERKLJAH OB KRKI

Svečana seja brežiške občinske skupščine ob občinskem prazniku je bila v Cerkljah ob Krki. Na šolskem igrišču je bilo javno zborovanje, kjer je govoril zvezni poslanec in sekretar CK ZKS Franc Šetinc, ki je pohvalil med drugim tudi delavnost in prizadevnost občanov, posebno Cerkljanov, ki so povečini s krajevnim samoprispevkom v dveh letih zbrali denar za adaptacijo osnovne šole Tone Seliškar; v njej je sedem novih učilnic in telovadnica.

Praden je predsednica delovne skupnosti sprejela ključ pred novim vhodom — so pionirji —

člani otroškega in mladinskega pevskega zbora — zapeli po dve pesmi.

Ogledali smo si lepe sodobno opremljene nove in prenovljene prostore stare šole. Tudi stara šola je prenovljena. Pionirji in delovni kolektiv so se zahvalili krajevni skupnosti in predsedniku občine Vinku Jurkasu za sodobno šolo, ki jim bo omogočila pouk samo v eni izmeni in seveda tudi boljše učne uspehe.

Ta dan je bilo v Cerkljah še posebno praznično in živahno. Promet so usmerjali pionirji, miličniki in pripadniki JLA iz Cerkelj. STANKO SKOČIR

GLASBENA ŠOLA KRANJ

razpisuje prosto delovno mesto — učitelja klavirja, PRU ali P za nedoločen čas.

Stanovanja ni.

Prošnje sprejema ravnateljstvo šole 14 dni po objavi v časopisu.

OSNOVNA ŠOLA VOJKA ŠMUC V IZOLI

razpisuje naslednji delovni mesti: učitelja telesne vzgoje, za nedoločen čas. Pogoji: PRU ali P psihologa za nedoločen čas.

Pogoji: Visoka ustreza strokovna izobrazba.

Prijave sprejemamo v roku 15 dni po objavi.

Delovna skupnost OSNOVNE ŠOLE PODGRAD

razpisuje prosti delovni mesti: — učitelja za razredni pouk (5. raz.) za določen čas, — učitelja telesne vzgoje ali zgodovine za določen čas. Na voljo je enosobno stanovanje. Rok za prijavo je 14 dni po razpisu.

KOMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJA SKUPŠČINE OBČINE ZAGORJE OB SAVI

ponovno razpisuje prosto delovno mesto ravnatelja vzgojno-varstvenega zavoda Zagorje ob Savi (ni reelekcija). POGOJI: Za ravnatelja vzgojno-varstvenega zavoda je lahko imenovan tisti, ki izpolnjuje splošne pogoje, navedene v 13. in 28. členu zakona o vzgojno-varstveni dejavnosti za predšolske otroke (Ur. l. SRS, št. 28/71) in ima ustrezne družbeno-politične kvalifikacije.

Prijave je treba predložiti komisiji za volitve in imenovanja skupščine občine Zagorje ob Savi skupno z dokazili o strokovnosti in praksi ter življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA JOŽE MOŠKRIČ LJUBLJANA, Jarska c. 34

razpisuje delovno mesto učitelja v oddelku podaljšanega bivanja, U, za nedoločen čas.

Poseben pogoj: dvomesečno poskusno delo. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

KADROVSKA KOMISIJA PRI TEMELJNI IZOBRAŽEVANJSKI SKUPNOSTI KRANJ

razpisuje

za delo v novi osnovni šoli Vodovodni stolp v Kranju delovna mesta:

- učitelja slovenskega jezika
- dveh učiteljev telesne vzgoje
- učitelja glasbene vzgoje
- učitelja tehnične vzgoje
- učitelja biologije in kemije (eno in pol delovnega mesta)
- učitelja za podaljšano bivanje
- dveh vzgojiteljic za oddelek predšolskega varstva pri šoli
- medicinske sestre pediatrične smeri — srednja strokovna izobrazba
- dveh varuhinj — končana osemletka
- hišnika — VK
- šefa kuhinje — VK
- kuharice — KV
- ekonoma
- petih čistilk — NK ali PK in
- šestih delavk za delo v šolski kuhinji — NK ali PK.

Nastop dela je 1. februarja 1974. Kandidati naj pošljejo prijave s potrebnimi dokazili na naslov: Temeljna izobraževalna skupnost Kranj, kadrovska komisija, Trg revolucije 1, Kranj. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Z VSEH VETROV**PETDNEVNI DELOVNI TEDEN — SAMO ZA UČITELJE?**

Zavod za strokovno izobraževanje in republiški sekretariat za izobraževanje in kulturo SR Hrvatske sta opozorila šole, da ni mogoče organizirati petdnevnega delovnega tedna samo za učitelje. Učitelji imajo namreč petdnevni delovni teden, učenci pa morajo imeti šest dni pouka tedensko. Menijo, da taka „rešitev“ škoduje učencem.

ALI BODO NA ŠVEDSKEM ZAVRLI RAZVOJ IZOBRAŽEVANJA?

Na Švedskem so zaskrbljeni: kvalificiranih delavcev in tehnikov je premalo, preveč pa je visoko kvalificiranih delavcev. Sindikat diplomantov univerze trdi, da približno 10.000 diplomiranih študentov dela na delovnih mestih, za katera niso potrebne akademske kvalifikacije.

Če so ti podatki pravilni, potem je 10% diplomiranih študentov, starih manj kot 35 let, brez zaposlitve ali pa so zaposleni na neustreznih delovnih mestih.

Sindikat tudi predvideva, da bo do leta 1980 več kot dvakrat toliko diplomiranih študentov, starih do 35 let, le tretjina od teh pa bo dobila ustrežno zaposlitev.

UVAJANJE MARKSISTIČNE SOCIOLOGIJE

Na fakultetah in visokih šolah SR Hrvaške bodo uvedli predavanja marksistične sociologije za 120 ur — od teh pa bo 60 ur uvedenih v prvo leto študija. Ta čas je predviden za predavanja, vaje in seminarje. Različne oblike dela zahtevajo, da ima vsaka fakulteta vsaj enega predavatelja in asistenta; potrebno bo torej 12 novih mest za predavatelje in 21 za asistente.

DRUGI KONGRES UČITELJEV RUSKEGA JEZIKA IN KNJIŽEVNOSTI

V bolgarskem mestu Varna je bil letos od 3. do 8. septembra drugi kongres mednarodne Zve-

ze učiteljev ruskega jezika in književnosti, ki se ga je udeležilo okrog 1500 delegatov iz vsega sveta. Na kongresu so razpravljali o izdajanju učbenikov priročnikov za ruski jezik. V tem času je bila organizirana tudi razstava raznih priročnikov za učenje ruskega jezika in književnosti, ki so natisnjeni v Moskvi in drugih deželah.

DELOVNI ČAS NORVEŠKIH UČITELJEV

Norveški komite za verska in prosvetna vprašanja pri parlamentu je dal predlog, naj vsi učitelji prav tak dnevni delovni čas kot za druge učitelje, t. j. od 8. do 16. ur. Učitelji imajo sedaj 24, 28 ali 30 obveznih tedenskih ur — glede na vrsto šole, v kateri poučujejo.

Menijo, da bodo s tem predlogom omogočili učiteljem, si bodo pridobili dovolj časa za opravljanje drugih del v šoli, niso vezana na pouk (npr. strokovno in obveščanje učencev, sestanki, načrtovanje, priprava učne ure, raziskovalno delo, idr.).

Učiteljska združenja ostro nasprotujejo temu predlogu. Poudarjajo, da v šolah ni ustreznih možnosti za vse te dejavnosti, kolikor jih prežive v šoli (pet dni tedensko), ne ostane dovolj časa za učno pripravo. Uvajanje uradniškega delovnega bi skrajšalo prosti čas in odvzelo učitelju razmeroma prosto razporeditev delovnega časa, mu omogoča, da po svoje načrtuje način in ritem dela tako kot mu najbolj ustreza.

PRIPRAVLJALNI RAZREDI V SSSR

20. člen projekta osnovne konodaje SSSR in zveznih republik o narodnem izobraževanju določa posebno pripravo za otroke, ki ne bodo imeli prve pouka v materinem jeziku. Tistih, ki niso bili deležni prve šolske vzgoje v vzgojno-varstvenih zavodih. Če je potrebno, namreč treba zanje organizirati pripravljalske razrede, in sicer pri navodilih ministrskega sveta SSSR.

Kinematografi prikazujejo**PROSTITUTKA ALI SVETNICA (BERNARDKA) je film,**

kateremu je distributer dal žal kar preveč komercialen naslov. Režiser Gilles Carle iz Kanade je posnel družbeno angažiran film in ga imenoval Bernardkina prava narava. V okvir neverjetne zgodbe o nenavadni Bernardki, ki se bojuje proti vsem meščanskim predsodkom in skuša ustvariti svojo moralo v svetu ljubezni, dobrote in razumevanja v okolju, ki ne pozna tegob civilizacije, je režiser vtikal razmišljanja o vsem, kar nas danes muči. Družbe, takšne kot je, ne more sprejeti, nič a priori ne prevzema in ne odklanja, je proti izrabljanju, zanima ga razredni boj in je proti izobličevanju naravnega v našem življenju. Je naša vsakdanost in bajka hkrati. Film je po ideji, s katero seka v naš čas, in po domiselni in poetični realizaciji daleč nad povprečjem. — mb

NEZNANEC JE PRIŠEL Z DEŽJEM je eden boljših filmov

v tej zvrsti. Je dramaturško dobro grajen, vse v njem je na svojem mestu, gledamo ga z za-

nimanjem, vendar v njem ni manjšo iščemo Rene Clementa, režiserja Prepovedanih iger. — mb

MAČKE IZ VISOKE DRUŽBE je risanka iz Walt Disneyev

proizvodnje namenjena odraslim. Čudovita satira s saksoskim humorjem. Premladi gledalci ne bodo dojel pravega mika filma. — mb

ŠKORPION UBIJA je film ameriške proizvodnje, tehnično bleščeč in idejno problematičen. V zgodbi o detektivu, ki ga v njegovi akciji omejuje demokracija, kratičnost zakonov, je veliko melanholije za stariji časi, ko je še vladal nepisani zakon divjega zakona. Res, da je zakon lahko ovira, res pa je tudi, da je apel po železni roki, ki bi uredila džunglo velemest — lahko tudi rahlo simpatiziranje s fasizmom in podobnimi družbenimi ureditvami. — mb

COSA NOSTRA je film režiserja Terencea Younga, ki skuša analizirati odnose med člani ameriške mafije in dosmrtno odvisnost posameznika od zakonov, ki jih priznava tako organizirana skupnost. Film se odlikuje po dobri dramaturški zgradbi, odlični realizaciji in zanimivi ideji. Zanimiv je, pa kljub temu ne navdušuje. — mb

MAČJI KONCERT je najnovejša zbirka epizod o mačkah in miški; skoraj vse so grajene na podobnih zapletih in domislicah. Otrokom bo ta film prav gotovo všeč. — mb

DARUJTE KRI

— REŠUJTE ŽIVLJENJA
SAMO KRI — NADOMESTI KRI

Vsak dan mora darovati kri 200, letno pa okoli 80.000 krvodajalcev zato, da z njo rešujemo življenja obolelim in pone srečnim po vsej Sloveniji.

Rdeči križ vas vabi, da tudi vi sodelujete v tej humani in solidarnostni akciji, saj z darovanjem zagotovite kri sočloveku, pa tudi sebi in svojim najbližjim, če bi jo potrebovali.

Med vsemi solidarnostnimi dejanji, ki jih človek lahko stori, je darovanje krvi prav gotovo najbolj neposredno in najbolj človeško.

Prebivalci spodaj navedenih krajev in občin, prijavite se in sporočite občinskemu odboru RK, kateri dan želite priti na odvzem krvi.

Program za november 1973:

Trzič	9., 10.
Postojna	13., 14., 15., 16.
Gradbeni šolski center Maribor	15.
Orehova vas	17.
Ajdovščina	17., 19., 20., 21., 22.
Jarenina	22.

OBČINSKI ODBORI RK
REPUBLIŠKI ODBOR RKS

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirnajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunelj, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093.

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643.